RÁCALMÁS VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Az integrált településfejlesztési stratégiát Rácalmás Város Önkormányzat Képviselő-testülete 9/2016. (01.26.) KT. sz. határozatával elfogadta.

2016. január

Megrendelő:
Rácalmás Város Önkormányzata
Cím: 2459 Rácalmás Szigetfő u. 11-13.

Képviseli:

Schrick István Polgármester

Regionális Térségfejlesztési Kft.
Cím: 2458 Kulcs, Arany János utca 0445/22 hrsz
E-mail: regionalistersegfejlesztesikft@gmail.com

Regionális Térségfejlesztési Kft.
Ságí Péter vezető tanácsadó

DA Environ Consulting Bt

Tóth Róbert EV, szakértő

Tartalomjegyzék

1 BEVEZETÉS 6

2 HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA 10

2.1 A VÁROSI SZINTŰ HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA 10
2.2 A VÁROS ÉS KÖRNYEZETÉNEK FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ KÜLSŐ ÉS BELSŐ TÉNYEZŐK ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉSE - SWOT ELEMZÉS 15
2.3 PROBLÉMATÉRKÉP ÉS ÉRTÉKTÉRKÉP 18
2.4 A VÁROSRÉSZI SZINTŰ HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA 19
2.4.1 Rácalmás – Ófalu városrész bemutatása 19
2.4.2 Rácalmás - Újváros városrész bemutatása 22

3 KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI 25

3.1 JÖVŐKÉP 25
3.2 A STRATÉGIAI FEJLESZTÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA 27
3.2.1 Városi szintű középtávú tematikus célok 27
3.3 VÁROSRÉSZI SZINTŰ TERÜLETI CÉLOK 29
3.4 A TEMATIKUS ÉS A TERÜLETI CÉLOK KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK BEMUTATÁSA 30

4 A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK 32

4.1 AKCIÓTERÜLETEK KIJELÖLÉSE, A KIJELÖLÉS ÉS LEHATÁROLÁS INDOKLÁSA 32
4.2 AZ EGYES AKCIÓTERÜLETEKEN MEGVALÓSÍTANDÓ FEJLESZTÉSEK ÖSSZEFOGLALÓ BEMUTATÁSA 34
4.3 AZ AKCIÓTERÜLETEKEN KÍVÜL VÉGREHAJTANDÓ, A TELEPÜLÉS EGÉSZE SZEMPONTJÁBÓL JELENTŐS FEJLESZTÉSEK 35
4.3.1 Hálózatos projektek 35
4.3.2 Egyéb projektek 35
4.3.3 Az ITS fejlesztése során felmerülő új projektjavaslatok 36
4.4 A TERVEZETT FEJLESZTÉSEK ILLESZKEDÉSE A STRATÉGIAI CÉLJAIHOZ 36
4.5 A FEJLESZTÉSEK ÜTEMEZÉSE 42
4.6 AZ AKCIÓTERÜLETI FEJLESZTÉSEK ÖSSZEHANGOLT, VÁZLATOS PÉNZÜGYI TERVE 44

5 ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM 47

5.1 A TELEPÜLÉS SZEGREGÁTUMAINAK ÉS SZEGREGÁCIÓ ÁLTAL VESZÉLYEZTETETT TERÜLETEINEK BEMUTATÁSA 47
5.2 AZ ELMÚLT ÉVEKBEN MEGVALÓSÍTOTT, A SZEGREGÁTUMOKAT ÉRINTŐ BEAVATKOZÁSOK 48
5.3 ANTI-SZEGREGÁCIÓS INTÉZKEDÉSI TERV 48
5.3.1 A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések 48
5.3.2 A tervezett fejlesztések szegregációs hatásainak kivédésére hozott intézkedések 54
5.3.3 A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések 54

6 A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI 56

6.1 KÜLSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK 56
6.1.1 Illeszkedés EU 2020 tematikus célkitűzéseihez 56
6.1.2 Illeszkedés az országos és megyei területfejlesztési tervdokumentumokhoz 60
6.1.3 Egyéb helyi fejlesztési és rendezési dokumentumokkal való kapcsolat 68
6.2 BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK 69
6.2.1 A célok logikai összefüggései 69
6.2.2 A stratégia megvalósíthatósága 78

7 A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI 79

8 A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE 84

8.1 A CÉLOK ELÉRÉSÉT SZOLGÁLÓ FEJLESZTÉSI ÉS NEM BERUHÁZÁSI JELLEGŰ ÖNKORMÁNYZATI TEVÉKENYSÉGEK 84
8.2 AZ ITS MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZERVEZETI KERETEI 85
8.2.1 A városfejlesztés jelenlegi szervezeti rendszere 85
8.2.2 Az ITS megvalósításának intézményi háttere 86
8.3 A TELEPÜLÉSKÖZI KOORDINÁCIÓ MECHANIZMUSAI, EGYÜTTMŰKÖDÉSI JAVASLATOK 86
8.4 A PARTNERSÉG BIZTOSÍTÁSA AZ ITS KÉSZÍTÉSE ÉS MEGVALÓSÍTÁSA SORÁN 87
8.5 MONITORING RENDSZER KIALAKÍTÁSA 89
8.5.1 Az ITS intézkedéseihez kapcsolódó output és eredményindikátorok meghatározása 89
8.5.2 A monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása 95

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Rácalmás városrészeinek lehatárolása.....19
2. táblázat: Tematikus stratégiai célok és projektek kapcsolata.....37
3. táblázat: Területi stratégiai célok és projektek kapcsolata 40
4. táblázat A tervezett fejlesztések vázlatos pénzügyi terve 44
5. táblázat: Az anti-szegregációs terv céljai és alcéljai 50
6. táblázat A város egész területét érintő anti-szegregációs intézkedések 52
7. táblázat: Az anti-szegregációs terv intézkedéseinek ütemezése 53
8. táblázat Az ITS keretében tervezett fejlesztések illeszkedése az EU tematikus célkitűzésekhez és beruházási prioritásokhoz.....57
9. táblázat: A városi tematikus célok és az OFTK-ban megadott specifikus célkitűzések közötti kapcsolódás 61
10. táblázat: A városi tematikus célok és megyei területfejlesztési koncepcióban / programban megadott specifikus célkitűzések közötti kapcsolódás 65
11. táblázat: A települési középtávú célok és problémák kapcsolatai.....72
12. táblázat: A települési középtávú célok és adottságok kapcsolatai 75
13. táblázat: A stratégia megvalósíthatóságának főbb kockázatai.....80
14. táblázat: Tematikus célok eredményindikátorai 90
15. táblázat: Az ITS keretében tervezett fejlesztések indikátorai 91

Ábrajegyzék

1. ábra: Rácalmás városfejlesztési célrendszere 2014-2020-ig.....31

Térképjegyzék

1. térkép: Rácalmás – Ófalu városrész 19
2. térkép: Rácalmás – Újváros városrész.....22
3. térkép: 1-es számú akcióterület lehatárolása 32
4. térkép: 2-es számú akcióterület lehatárolása 33

1 Bevezetés

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia (továbbiakban ITS) a város középtávú fejlesztési irányait, célrendszerét és azok elérése érdekében tervezett tevékenységeket határozza meg az önkormányzat által jóváhagyott jövőkép és hosszú távú (15-20 év) átfogó célok alapján.

Az ITS célja, hogy stratégiai tervezés eszközeivel segítse elő a következő 7-8 év városfejlesztési tevékenységeinek eredményességét.

Előzmények

Rácalmás városa a korábbi időszakban rendelkezett ugyan Integrált Városfejlesztési Stratégiával, azonban több külső, illetve belső tényező változása e dokumentum felülvizsgálatát tette szükségessé.

A Stratégia elkészítésének indokai

Az elmúlt időszak változásai, mind EU-s, mind hazai szinten alapvetően indokolttá teszik az Integrált Településfejlesztési Stratégiai tartalmi újragondolását. Az alábbiakban részletesen bemutatjuk a Stratégia kidolgozását indokolttá tevő külső és belső tényezők változását.

Belső tényezők változásai:

- Az elmúlt időszakban a városban folytatódtak, illetve felerősödtek egyes társadalmi-gazdasági folyamatok, egyes területeken érződtek a gazdasági világválság hatásai.
- A település helyi és térségi szerepét meghatározza a 2009 júliusa óta birtokolt városi rang, és ehhez kapcsolódva egyes funkciók és szerepkörök megerősödése.
- A város elhelyezkedése, megközelíthetősége hosszú távon jelentős gazdasági potenciálokat tartogat
- Rácalmáson a korábbi időszakban elvégzett fejlesztések megvalósításához, valamint a végbement változásokhoz kapcsolódó tapasztalatok értékelésére és a következtetések levonására is lehetőség nyílik.

Külső tényezők változásai:

- A hazai szakpolitikai és jogszabályi környezetben bekövetkezett változások, illetve a 2014-2020-as időszakra vonatkozó országos és megyei fejlesztéspolitikai elképzelések megfogalmazása. Különös tekintettel:
  - az Integrált Településfejlesztési Stratégia tartalmi és egyes eljárásrendi elvárásait rögzítő 314/2012. (XI.8) Korm. rendelet megalkotására, melynek értelmében a Stratégia tartalmi követelmény rendszere jogszabályban rögzítésre került, a korábbiakhoz képest bővült, változott.
  - Az országos fejlesztési és rendezési dokumentumok, mint tervezési kereteket meghatározó dokumentumok elfogadására, azokban történt változásokra (így az Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció - 1/2014 (I.3) OGy. határozattal történő elfogadására; valamint az Országos Területrendezési Terv (OTrT) 2014. február 1-től hatályos módosításaira.

- Az OFTK az országos fejlesztéspolitika átfogó célrendszerét és középtávú (2020-ra vonatkozó) céljait fogalmazza meg, foglalkozik a városhálózat szerkezetének alakulásával, a városfejlesztés nemzeti prioritásainak felvázolásával.
- Az OFTK kiemelten kezeli a vidéki térségek, települések sajátos vidéki értékeit megőrző, azokra építő fejlesztését, felzárkóztatását, beleértve a társadalmi, közösségi, gazdasági és infrastrukturális fejlesztéseket. Kulcsfontosságúnak tartja, hogy a vidéki települések népségmegtartó erejének erősödését, az agrár- és élelmiszergazdaságon túl a vidéki térségek jövője a vidéki foglalkoztatást biztosító további gazdasági ágazatok fejlesztését, a gazdasági diverzifikációt, a helyi gazdaság megerősítését.
- A Megyei területfejlesztési koncepciók és programok 2014-ben történő felülvizsgálatára, megalkotására. Az egymással közel egy időben zajló tervezés eredményeként a korábbiakhoz képest nagyobb lehetőség nyílik a megye, a megyei jogú városok, valamint a megye többi városát érintő fejlesztések összehangolására, a fejlesztések egymást kiegészítő és egymást erősítő hatásainak kihasználására.
- Megalkotásra és kidolgozásra kerültek az EU 2014-2020 közötti támogatási időszakának új támogatáspolitikai célkitűzései, forráslehetőségei; új eljárásrendjei és az ezekhez kapcsolódó jogszabályok:
- Elfogadásra került EU 2020 Stratégia; amelyben az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést, mint fölérendelt cél szem előtt tartva az EU öt nagyszabású célt tűzött ki maga elé a foglalkoztatás, az innováció, az oktatás, a társadalmi befogadás és a klíma/energiapolitika területén, amelyeket 2020-ig kíván megvalósítani a kohéziós politika eszközrendszerén keresztül. A kohéziós politika megvalósítását célzó ún. közös rendelkezéseket tartalmazó rendelet rögzíti azt a 11 tematikus célkitűzést, melyek támogatásával a kohéziós politika hozzájárul az EU 2020 céljaihoz.
- Az Európai Unió 2020-ig érvényes átfogó Stratégiájában kiemelt figyelmet kap a városok fejlesztése. Az ERFA prioritásainak mindegyike megvalósítható városi környezetben, a rendelet azonban kifejezetten városi problémák kezelésére irányuló beruházási prioritásokat is meghatároz.
- Az EU2020-hoz igazodóan kidolgozásra és Brüsszel által is elfogadásra került hazánk Partnerségi Megállapodása (2015. szeptember), amelyben Magyarország a 2014-2020 időszakra vonatkozóan azonosította a legfontosabb kihívásokat és kitűzte a fő fejlesztési prioritásokat, melyek alapvetően meghatározzák az Európai Strukturális és Beruházási Alapok forrásainak eredményes és hatékony felhasználásának hazai feltételeit.
- a Partnerségi Megállapodásban foglalt irányok mentén kidolgozásra kerültek és Brüsszel által részben elfogadásra kerültek, illetve elfogadás előtt állnak a következő támogatási időszak Operatív Programjai.

- Az Operatív Programok közül a városok számára az egyik legjelentősebb forrásokat tartogató Terület és Településfejlesztési Operatív Programhoz (TOP) kapcsolódóan a stratégia készítésével párhuzamosan zajlik megyei Integrált Területi Programok (ITP) tervezése és ehhez kapcsolódóan a városi fejlesztési elképzelések összegyűjtése, rendszerezése.
- Fejér Megye Területfejlesztési Programjában rögzített célok és a kapcsolódó fejlesztési elképzelések.
- Dunaújváros Megyei Jogú város ITP-jében rögzített célkitűzések és az ezekhez illeszkedő fejlesztési elképzelések.
- EI Víz Keretirányelv Duna-részvízgyűjtő Közép-Duna vízgyűjtő tervezési alegységre vonatkozó aktualizált vízgyűjtő-gazdálkodási tervben rögzített célkitűzések és az ezekhez illeszkedő fejlesztési elképzelések.

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia elkészítése a fentieknek megfelelően szorosan illeszkedik ahhoz a közép és hosszú távú tervezési módszertanhoz, amely az EU-s fejlesztési források hatékony és gondosan megtervezett felhasználásához kapcsolódik. Rácalmás város vezetése, felismerve a stratégiai tervezés fontosságát, 2015 nyarán, még a pályázati felhívások túlnyomó részének megjelenése előtt tudatos tervezéssel, projektgenerálással és projektfejlesztéssel kíván felkészülni az előre láthatóan feszes határidőkkel induló megvalósítási időszakra.

Az ITS szakmai-tartalmi felépítését meghatározó dokumentumok

A jelenleg készülő Integrált Településfejlesztési Stratégia szakmai-tartalmi felépítése az alábbi szakdokumentumok alapján került kialakításra:

- a 314/2012. (XI.8) Kormány rendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről és egyes településrendezési jogintézményekről tartalmi elvárásai;
- a Városfejlesztési Kézikönyv (Második javított kiadás, NFGM 2009. január 28.) tartalmi javaslatai, szakpolitikai iránymutatásai.

A Megalapozó vizsgálat számos tématerületet elemezve, számszerű adatokra, tendenciákra támaszkodva mutatja be a város térségi szerepkörét, társadalmi és gazdasági helyzetét, településrendezési háttérét, a stratégia alkotás számára meghatározva a város legfőbb erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és veszélyeit.

A megalapozó vizsgálati fázis elemzéseihez a stratégia készítői támaszkodhattak a KSH 2011. évi Népszámlálás eredményeire, és a KSH települési szintű idősoros adatállományára, továbbá a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adataira, kimutatásaira.

Az ITS készítői ugyancsak építettek Rácalmás Város Önkormányzatának információszolgáltatására:

- a megalapozó vizsgálat jogszabályi elvárások szerinti kidolgozása érdekében helyi adatokra, ágazati koncepciókra, dokumentumokra;
- a hatályos Településszerkezeti Tervre, valamint
- a stratégiai tervezés folyamatát végigkísérő partnerségi lépések (szakmai konzultációk, munkacsoport-ülések) keretében a helyi szakemberek és a társadalom véleményét, elképzeléseit tartalmazó „soft" információkra.

Az elkészülő stratégia, amint jeleztük alapvetően Rácalmás középtávú fejlesztési programja, mely az önkormányzat által jóváhagyott jövőképre és a hosszú távú (15-20 év) átfogó célokra épül. Mindezzel együtt, ahogyan arra jelen dokumentumban is külön felhívjuk a figyelmet, a program eredményességét, előrehaladását folyamatosan monitoringozni szükséges, mindemellett időszakosan – a folyamatosan változó tervezési- programozási környezet hatására – a program aktualizálása, felülvizsgálata is szükségessé válhat.

2 Helyzetelemzés összefoglalása

2.1 A városi szintű helyzetelemzés összefoglalása

2015 júliusában elkészült a „Rácalmás város integrált településfejlesztési stratégiájának megalapozó vizsgálata” című szakmai dokumentum. A következő fejezetben bemutatjuk az elemzés fontosabb megállapításait.

Rácalmás nem rendelkezik jelentősebb térségi szereppel. A városi szerepekből adódó szolgáltatások alapvetően a helyi lakosságot érintik, azonban egyes területeken (pl. alapfokú oktatás, egészségügyi alapellátás) az érintettek köre túllép a település határain. Kiemelt térségi szerep jelenik meg a foglalkoztatási szegmensben, alapvetően a Hankook üzemének köszönhetően.

Mindamellett számos területen szeretné szerepét Rácalmás erősíteni és a városinál szélesebbé tenni. Ezek között prioritást élvez a turisztikai szektor, melynek kiszélesítéséhez a településnek remek adottságok állnak rendelkezésére. A szociális ágazat fejlesztésével ugyancsak lehetőség nyílhat a városinál szélesebb érdekelt kör elérésére.

Rácalmás demográfiai alapvetően a lakosság folyamatos gyarapodásával lehet jellemezni, azonban e folyamat mögött összetett tényezők állnak, melyeknek nem mindegyike pozitív. A települést érintő vándorlási többlet nagyon jól megmutatkozik a város lakónépességének növekedésében. Ebben komoly szerepe van Rácalmás gazdasági erejének és népességvonzó képességének, mellyel párhuzamosan a térség legnépesebb településén, Dunaújvárosban, a lakosság részéről erős hajlandóság mutatkozik az élhetőbb, tisztább lakókörnyezet elérésére.

A folyamat kedvezőtlenebb részeként kell kiemelni, hogy továbbra is a lakosság természetes fogyásának lehetünk tanúi. Ebben jelentős szerepe van az alacsony gyermekszámnak, míg a halálozások számában az utóbbi években nem történt kritikus változás. A természetes népmozgalmi események hatására a város lakossága öregszik, ami hosszú távon összetett kockázatokat hordoz magában.

A helyi lakosság az országos és megyei átlagnál is képzettebbnek mondható, különösen igaz ez az érettségizett s diplomás rétegek arányára. Ehhez részben kapcsolódva kell megemlíteni a lakosok átlagos jövedelmi és anyagi helyzetét, mely ugyancsak magasabb a megyei és országos szinten mért szinteknél.

Rácalmást foglalkoztatási potenciálja és gazdasági ereje segítette abban az elmúlt években, hogy viszonylag könnyebben tudott a gazdasági válság nehézségeiből kilábalni, így mára a munkanélküliség közel a 2008 előtti szintekhez stabilizálódni tudott.

A városban nem jellemző a szegregáció, a hátrányos helyzetűek száma viszonylag alacsonynak mondható.

Rácalmáson a humán szolgáltatások magas szinten szolgálják ki a lakosok igényeit. A megújult általános iskola és egészségház mellett a szociális területen még a szolgáltatások egységesítése és az infrastruktúra modernizálása is feladatként jelentkezik.

A város működését, a kulturális és oktatási, városvédő, sport tevékenységeket az önkormányzattal együttműködő és általa támogatott civil szervezetek köre segíti.

Láthattuk, hogy a működő vállalkozások 1000 lakosra vetített száma Rácalmás esetében magasabb, mint a megyei érték. E tekintetben a város a járás városi rangú települései között az első helyet foglalja el. A Rácalmáson működő vállalkozások igen jelentős hányada az 1-9 főt foglalkoztató kategóriába esik, míg jelentős munkahelyteremtő potenciállal rendelkező vállalkozás 1 db található a városban.

Összhangban a megyei szinten látható adatokkal arányát tekintve az építőiparban, a kereskedelem, gépjárműjavítás ágazatban, valamint a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet végző működő vállalkozások száma a maghatározó Rácalmáson, míg a mezőgazdasági tevékenységet végző cégek száma igen alacsony a városban.

Rácalmás gazdasági életében meghatározó az ipari szektor szerepe. Az ágazat cégei általában az építőiparban, illetve a feldolgozó iparban tevékenykednek. Ezek közül kiemelendő a járás 500 főnél többet foglalkoztató cégének egyike, a 2006-ban ide települt Hankook.

Elemzésünk kimutatta, hogy Rácalmáson megtalálható az alapvető szolgáltatások széles spektruma, egészen az ékszerésztől a gyógyszertárig, de természetesen cukrászda, fodrászüzlet, élelmiszerbolt is működik a városban. A település agglomerációs mivolta miatt Dunaújváros üzletközpontjai, de még a távolabbi Székesfehérvár bevásárlási lehetőségei is nagy vonzerővel rendelkeznek.

A város és vonzáskörzete főbb turisztikai vonzerejét az épített és természeti környezet szépsége, a lovas turizmus, a tanyasi turizmus és a Dunára települő horgász és vízi turizmus jelenti.

Rácalmás város idegenforgalma a kiváló adottságokat még nem használja ki teljes mértékben, de a helyi szereplők (helyi vezetőség, vállalkozók, civil szervezetek, lakosság) kiemelt szerepet szánnak ennek a világviszonylatban dinamikusan fejlődő gazdasági ágnak. Rácalmásra – a korábbi időszakokhoz hasonlóan – ma is az egy napos, vagy esetleg hétvégi, illetve az átutazó turizmus a jellemző.

Rácalmás legnagyobb idegenforgalmi látványosságai a minden évben megrendezésre kerülő Almavirág Fesztivál, a Rácalmási Tökfesztivál, de fontos esemény a szilveszteri utcabál is. A természetvédelmi oltalom alatt álló, Nagy-sziget növény- és állatvilága számos érdekes látnivalót kínál, a rácalmási Duna-szakasz pedig a horgászok paradicsoma, de az utóbbi időszak fejlesztéseinek köszönhetően - vízisport-bázis és kerékpárút-hálózat is épült - megindult a térségben a vízi- és a kerékpáros turizmus is.

Rácalmás kiemelt építészeti- és természeti örökségei között mindenképpen meg kell említenünk a pályázat keretében felújított Jankovich-kúria Rendezvény-és Turisztikai Központot, illetve a város látnivalói közül említést érdemel a művelődési háznak és könyvtárnak otthont adó Teleszky-kúria.

Rácalmás gazdasági vonzerejét a település jó megközelíthetősége is erősíti. Láthattuk, hogy a városban jelentős a feldolgozó ipari ágazat, ahol nagy árbevételű és jelentős munkavállalói létszámmal rendelkező cégek működnek. A helyben működő vállalkozások jelentős mértékben járulnak hozzá a város helyi adóbevételeihez, mindezek mellett folyamatosan fejlesztéseket hajtanak végre, adott esetben Európai Uniós források bevonásával.

Az önkormányzat vagyoni helyzetét vizsgálva megállapíthattuk, hogy összességében megállapítható, hogy a város költségvetése kiegyensúlyozott, jelentős helyi adóbevételei a jelentősebb fejlesztési kiadásokhoz is megfelelő finanszírozási hátteret biztosítanak.

A várost vasúton is meg lehet közelíteni, de Rácalmás közúti megközelíthetősége is jónak mondható, hiszen 2006-ban elérte a települést az M6-os autópálya, amely tovább javítja a város megközelíthetőségét, térségi szerepeinek kiteljesedését.

K+F és innováció-s tevékenységet végző vállalkozások a városban nincsenek, szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet végző cég 69 darab található Rácalmáson. A K+F ráfordítások mértéke nem meghatározó a településen.

Alapvetően elmondható, hogy a város lakó ingatlanjaira a kínálati piac jellemző, az ingatlanárak 125 ezer – 200 ezer Ft/m2 ár között alakulnak. Rácalmáson az irodapiac nem bővül, jelentős kínálat illetve kereslet nem jellemzi.

Rácalmás Város önkormányzata korábban úgy határozott, hogy a város viszonylag kis méretéből következően nem kíván önálló városfejlesztő társaságot létrehozni, mivel annak fenntartása nagy anyagi vonzattal járna, ill. az ellátandó feladatok egy részét a hivatalon belül történő szervezetfejlesztéssel is meg tudja oldani. Így az Önkormányzat a már pályázati lebonyolítási tapasztalatot szerzett szakembereit, munkatársait kívánja igénybe venni a stratégiában megfogalmazott fejlesztések végrehajtására. Rácalmáson a városfejlesztéssel kapcsolatos döntési jogkörrel a képviselő-testület rendelkezik.

Az elmúlt években az önkormányzat gazdaságfejlesztést célzó tevékenységeket is végrehajtott. Ezek közül mindenképpen kiemelendő a „Fotovoltaikus rendszerek telepítése Rácalmás településen” című projekt, melyre mintegy 22 millió forint támogatást nyert a város. Ugyancsak fontos projekt a városi lakosság biztonsága szempontjából Rácalmás - Ófalu partfal-stabilizációja (I-IV ütem.), mely több mint 1 milliárd forint támogatási összeggel valósult meg.

A közvetlen gazdaságfejlesztő hatással bíró eszközök között meg kell említeni a gazdaságfejlesztési területek kijelölését, az ipari-gazdasági övezetek meghatározását is, mellyel összefüggésben további önkormányzati feladatok azonosíthatók be – különösen a nyugati iparterület északi részén.

Az energiagazdálkodás területén az önkormányzat külön koncepcióval, fejlesztési dokumentummal nem rendelkezik, ugyanakkor több olyan lépését is meg lehet említeni, amelyek a hatékonyabb energiafelhasználást támogatják.

Ilyen például az a fejlesztési program, melynek keretében fotovoltaikus rendszerek telepítésére került sor a településen. Rácalmáson a településüzemeltetési szolgáltatások jelentős részét szerződéses jogviszonyban alvállalkozók végzik. A folyékony hulladék elszállítása és a szemét szállítás így például ebbe a kategóriába tartozik.

A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata során megállapítottuk, hogy mind az országos, mind a megyei tervekben Rácalmás pozícióját alapvetően meghatározza Duna-parti fekvése. Egyfelől pozitívumként értékelhető, hogy a Rácalmái sziget révén a települést – mindkét dokumentum szerint - érinti az országos ökológiai hálózat övezete és a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete. Pozitívum az is, hogy a római limes magyarországi szakaszának világörökség-várományos területeivel további 7 Duna-menti település mellett Rácalmás is érintett. Mindezek kiváló alapot képeznek az idegenforgalom, az ökoturisztika számára. Másfelől Duna-parti fekvésének következtében a löszplatóra épült települést kedvezőtlenül érinti a földtani veszélyforrás valamint a vízeróziónak és a széleróziónak kitett terület övezete is.

Ahogyan kelet felől a Duna, nyugat felől nagy kiterjedésű szántóföldek határolják a Rácalmás belterületét. Mindkét területrendezési dokumentumban a kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete érinti a települést. Ennek megfelelően Rácalmás igazgatási területén a tájhasználatot jelentős mértékben a mezőgazdasági termelés, azon belül a szántóföldi növénytermesztés határozza meg. A hatályos településszerkezeti terv a meglévő beépített és nagy részben beállt területeken lényeges szerkezeti változást nem tervez, a belterülethez szervesen kapcsolódnak a beépítésre kijelölt új területek.

Rácalmás pozícióját meghatározó harmadik jelentős tényező Dunaújváros közelsége. A két település kölcsönhatása több területen is megmutatkozik.

A 2011-ben elkészült Integrált Városfejlesztési Stratégia a város jövőképét így határozza meg: „Rácalmás váljon a kistérség turisztikai célpontjává, amely a társadalmi és természeti környezetével összhangban folyamatosan fejlődik és a lakói számára kiváló életminőséget biztosít, továbbá meghatározó szerepet tölt a megye és az ország gazdasági életében.” A településrendezési eszközök – a településszerkezeti terv és a helyi építési szabályzat – 2005-ben kerültek jóváhagyásra. Mindkét dokumentum ezen hármas célt hívatott szolgálni: idegenforgalmi célpont, gazdasági fellendülés és vonzó lakófunkció.

A település Magyarország tájkatasztere szerint az Alföld nagytájba, a Mezőföld középtájba, a Közép-Mezőföld kistájba, éghajlata szerint mérsékelten meleg-száraz klímakörzetbe tartozik. A közigazgatási területből 620 ha, a település 15%-a terül el a mértékadó árvízszint alatt és ebből csak 221 ha tartozik a Duna medréhez, tehát meghatározó az érzékeny, a víz által befolyásolt, azaz a rendszeresen elöntött területek nagysága is.

Rácalmás természeti és épített környezete is tartalmaz védett értékeket. Nemzeti természetvédelmi oltalom alatt áll a Rácalmási Nagy-sziget területe, helyi jelentőségű védett természeti területei a Rácalmási Duna-ág, a Rácalmási Nagy-sziget. Műemléki védettséget élvez két kúria épület, ezek környezete, a görög-keleti szerb templom és környezete, továbbá két köztéri műalkotás. Helyi településszerkezeti értékvédelmi terület Ófalu. A településrész, a löszfal, az

alatta lévő hordaléklejtő és az azon megtelepült Ófalu olyan táji, természeti érték, amelynek megőrzése kiemelt feladat.

A város zöldfelületi fedettsége összességében kedvező, azonban nem kiegyensúlyozott. A Duna felőli erdősültséggel szemben a belterületi közparkok mennyisége és minősége sem kielégítő. A környezetvédelmi szempontból indokolt véderdők telepítése elmaradt.

A település térszerkezeti hiányossága, hogy nem rendelkezik kialakult városközponttal. Épületállománya – néhány épülettől eltekintve - viszonylag fiatal, műszaki állapotuk vegyes képet mutat. A szépen gondozott, karbantartott családi házak éppúgy megtalálhatók, mint a műszakilag leromlottak. A település középületeinek többsége nem új építésű, mai formáját felújítás, esetenként bővítés következtében nyerte el. A település életében nagy fellendülést hozó XVIII. és XIX. század során gazdag, tanult emberek telepedtek meg itt. A község, a megye és az ország elöljáróiként számos kúriát építettek a településen, amelyek mára funkciót váltottak, többnyire felújításra kerültek.

Közlekedési adottságait vizsgálva megállapítható, hogy külső megközelíthetőség szempontjából a település helyzete kedvező. Az M6-os autópálya elkészültével nemcsak Budapest, hanem Pécs irányába is megfelelőek a kapcsolatok. További előrelépést jelent az M8-as autópálya Dunaújvárostól délre található hídja, amely az alföldi területekkel teszi lehetővé a követlen közúti összeköttetést. Az M8-as autópálya megépítése Rácalmás közlekedési potenciálját jelentősen erősíti. A 6. sz. főút nyugati oldalán halad a Pusztaszabolcs – Dunaújváros – Paks-i vasútvonal, amely Rácalmáson megállóval rendelkezik. A vízi közlekedéshez személyforgalom tekintetében a kulcsi hajóállomáshoz, a teherforgalom tekintetében a dunaújvárosi nemzetközi és országos jelentőségű kikötőhöz kapcsolódhat. Rácalmás jelenleg egy kishajó és csónak kikötővel rendelkezik. Legközelebbi repülőtér Kisapostagnál található, amely jelenleg leginkább sport célokat szolgál. 1996 áprilisában adták át a Rácalmási-Dunára épített vasszerkezetű hidat, amely a Nagy-szigetre biztosít bejárást. A belső közlekedési infrastruktúra, a közlekedési felületek minősége azonban további fejlesztést igényel, amelyre önkormányzati szándék is irányul.

A közüzemi szolgáltatások tekintetében a település jól ellátott, a vízellátás közel 100 %-os, a csatornázás és a gázellátás ugyancsak 100 %-os, az elektromos energia ellátás, a hírközlési rendszer, a hulladékgyűjtés is teljes körű. A felszíni vízelvezetés rendszere azonban nem teljesen kiépített. Az alternatív energiák használata még csak elvétve fordul elő, az önkormányzati intézmények energiahatékonysági mutatói összességében még kedvezőtlenek, azonban az utóbbi időben több kezdeményezés indult el az energetikai korszerűsítések terén.

Számottevő környezeti terhelés a településen nincs, azonban súlyos környezeti veszélyhelyzetek állnak fenn. Ilyen a lakóterület nem állékony geológiai adottságú területre, csúszásveszélyes magaspartra történt települése. A probléma részben kezelhető, vagy szinten tartható a települési infrastruktúra megfelelő kiépítésével és karbantartásával, a csapadékvíz elvezetés szakszerű megoldásával, a dréncső hálózat fokozott karbantartásával, szükség szerinti bővítésével. A település nem állandóan lakott részén árvízi elöntéssel lehet számolni. Veszélyhelyzetet jelent a település határában létesített „felső küszöbértékű” veszélyes üzem, a gumigyár. Problémát jelent a szennyvíztisztító

kapacitáshiánya és korszerűtlen technológiája, a hulladékhasznosítás hiányosságai is.

2.2 A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése - SWOT elemzés

Az alábbiakban a megalapozó vizsgálat kulcsmegállapításai alapján bemutatjuk Rácalmás város gyengeségeit és erősségeit, illetve – egy külön táblázatban – a városra ható külső tényezők, vagyis a lehetőségek és veszélyek is rögzítésre kerülnek.

Erősségek	Gyengeségek
• a település népessége gyarapszik • a város népességvonzó képessége erős • Rácalmás a bevándorlások potenciális célpontja • a város népességének iskolai végzettsége kedvezőbb a megyei és országos átlagos értékeknél • az oktatási és egészségügyi szolgáltatások megfelelően működnek • a város lakossága a megyei átlagnál jobb életkörülmények között él • a települési ingázási mutató pozitív • ipari területek kijelölésével az önkormányzat támogatja a betelepülő cégeket • kiegyensúlyozott városi költségvetés • magas vállalkozói hajlandóság • a városi vállalkozások egy része folyamatos fejlesztéseket bonyolít le • jelentős foglalkoztatók a városban működő ipari vállalkozások • a város jó külső közlekedési kapcsolatokkal rendelkezik, mind közúton, vízen és vasúton • Budapest, Dunaújváros közelsége kedvező adottság • Duna-parti fekvése által kedvező tájképi-természeti adottságok, jó	• a város foglalkoztatott lakosságának jelentős része más településre ingázik dolgozni • a munkanélküliség térségi összehasonlításban nem túl jelentős, azonban folyamatosan jelen van a városban • egységes szociális intézmény hiánya • a helyi közbiztonság technikai feltételei fejlesztésre szorulnak • a vállalatok közötti együttműködések gyenge lábakon állnak • a turizmus nem kellő mértékben kiaknázott szektor Rácalmáson • K+F+I szektor nem meghatározó Rácalmáson • árvízveszély a település egyes részein • szakadó löszpart a Duna közelében • kihasználatlan termálkincs • kihasználatlan, rendezetlen természet közeli területek • az ipari területek alapinfrastruktúrája fejlesztésre szorul • helyi értékvédelmi rendelet aktualizálásra szorul • a szennyvíztisztító telep bűzterhelése jelentős mértékű, • közparkok kialakítása nem

táji kilátópontok, horgászvizek • a tulajdonviszonyok kedvező struktúrája megfelelő körülményeket teremt a Duna-part fejlesztéséhez • jó termálvíz/gyógyvíz adottságok • környezeti adottságai kedvezők az ökoturizmus számára (Rácalmási Nagy-sziget) • védett építészeti értékekkel és településképpel rendelkezik: kúriák, Ófalu • értékes régészet lelőhelyek találhatók a térségben • világörökségi várományos terület • környezeti és éghajlati adottságai kedvezők • közmű ellátottsága közel teljes körű • jó minőségű termőföld, szántóművelés • a településen kiemelkedő jelentőségű a civilek kezdeményező készsége, közreműködése • a civil szervezeteket az önkormányzat helyi rendeletben szabályozott módon támogatja	megfelelő • a vasútállomás környéke a MÁV-val együttműködve további fejlesztésre szorul • illegális hulladéklerakók találhatók a város területén • országos viszonylatban is alacsony csapadékmennyiség • városias települési központ és környezet hiánya • a belső közlekedés minőségét rontják a közlekedési infrastruktúra hiányosságai, vannak nem pormentes utak is • csónakkikötő alacsony kapacitása • Kis-Duna meder részben rendezetlen állapota • kerékpárút kiépítettsége kismértékű • alternatív energiák hasznosítása, energia-hatékony megoldások és alternatív energiák alkalmazása nem elterjedt • véderdők kiépítése nem teljes körű • felső küszöbértékű veszélyes üzem működik a településen • az iskolai sport lehetőségei korlátozottak a rendelkezésre álló infrastruktúra mérete és száma miatt • szabadidős és sporttevékenységek infrastruktúrája erősen hiányos • nagyobb létszám befogadására alkalmas fedett rendezvény terem, fedett sportcsarnok hiánya • a települési értékvédelem részleges hiánya azok pusztulásához vezethet

Lehetőségek	Veszélyek
• a helyi foglalkoztatás fejlesztésével az ingázás csökkenthető • a lakosság iskolai végzettségének és szaktudásának további fejlesztése • üzleti infrastruktúra további fejlesztése (ipari terület) iránt növekvő kereslet (különösen a	• a gazdaságfejlesztési célú Európai Uniós források a fejlettebb térségekben koncentrálódnak • csökkenő helyi adóbevételek • szakadó löszfalak védelmének hiánya jelentős károkat okozhat • a települési értékvédelem hiánya azok pusztulásához vezethet

Lehetőségek	Veszélyek
nyugati ipari terület északi részén) • vállalkozások készek a hálózatos együttműködésének erősítésére (klaszterek) • Duna-parti idegenforgalom (pl. Rácalmási Nagy-sziget) • Ófalu komplex fejlesztése • magas hozzáadott értékű tevékenységet folytató cégek megtelepedése • turisztikai vonzerőhöz kapcsolódó szálláshelyek fejlesztése • a város adottságaira építő befektetés ösztönzési struktúra (szervezet) kialakítása • hajózás, vízi turizmus, falusi turizmus, horgászturizmus lovas, üzleti (konferencia) és kulturális, sport, termál- és gyógy-turizmus kiépítése, fejlesztése • a helyi szereplők együttműködésének erősítése a turizmus és az idegenforgalom területén • csónakkikötő fejlesztése • kerékpárutak és gyalogjárdák további építése, a település úthálózatának fejlesztése, korszerűsítése • helyi tömegközlekedés fejlesztése • mezőgazdaság korszerűsítése • helyi értékvédelem erősítése, védett területek növelése • ökológiai folyosó helyreállítása (pl. Barina patak medrének és partjának rehabilitációja) • értékfeltárás, rehabilitáció, közterületi kultúra további növelése • lakóterület határán lévő településrészek rendezése, lakóterületi hasznosítása • környezetkímélő energiatermelés támogatása • szennyvízelvezetés és kezelés további fejlesztése • további ipari terület kialakítása	• a város lakosságának öregedése • a gazdaságfejlesztési célú Európai Uniós források a fejlettebb térségekben koncentrálódnak • növekvő önkormányzati feladatok az adóbevételek terhére • a települési értékvédelem részleges hiánya azok pusztulásához vezethet • kertes mezőgazdasági területeken a lakófunkció megjelenésével a táj és a település karaktere kedvezőtlenül megváltozik, az infrastruktúra nem megfelelő ütemben követi az igényeket • rehabilitáció hiányában a Duna-ág vízminősége romlik • a belső közterületek fejlesztésének hiánya a település népességvonzó erejének csökkenését eredményezheti • a turisztikai és településmarketing hiánya az idegenforgalmi intenzitás-növekedés elmaradásához vezet • az energetikai célú beruházások elmaradásával a településen az üzemeltetési költségek tovább nőnek • szennyvíztisztító telep és a csatornázás rekonstrukciójának elmaradása környezetszennyezéssel veszélyeztet

2.3 Problématérkép és Értéktérkép

Az alábbi táblázat a megalapozó vizsgálatban feltárt városi értékeket és problémákat összegzi. A fejlesztési célok és beavatkozások kijelölése az alábbi megállapítások figyelembe vételével történik meg. A 6.2.1 fejezetben bemutatásra kerül a városi tematikus célok, valamint az értékek és problémák kapcsolata.

Értékek	Problémák
- a város jó külső közlekedési kapcsolatokkal rendelkezik	- öregedő lakosság
- gyarapodó népesség	- tartósan fennmaradó – bár nem jelentős – munkanélküliség
- átlagosan magas iskolai végzettségű lakosság	- szociális szolgáltatások területi széttagoltsága
- jelentős foglalkoztatási potenciál	- jelentős arányú foglalkoztatási ingázás más településekre
- kiegyensúlyozott városi költségvetés	- szabadidős és sportlétesítmények alacsony száma
- magas vállalkozói hajlandóság	- kerékpárút kiépítettsége kismértékű
- közmű ellátottság közel teljes körű	- rossz energetikai jellemzőkkel bíró önkormányzati épületek
- épített és kulturális értékek	- vállalati együttműködések hiánya
- hagyományok tisztelete, erős identitástudat	- továbbra is találhatóak burkolatlant utak a város területén
- vasúti kapcsolat erőssége	- járdák rossz minősége
- jó külső, gyorsforgalmi elérhetőség	- közparkok kialakítása nem megfelelő
- a város nagy részében a vezetékes vízszolgáltatás és a csatornahálózat elérhetősége biztosított	- illegális hulladéklerakók előfordulnak a város területén
- jó minőségű termőföld, szántóművelés	- városias települési központ és környezet hiánya
- a településen kiemelkedő jelentőségű a civilek kezdeményező készsége, közreműködése	- a turizmus nem kellő mértékben kiaknázott szektor Rácalmáson
-	- külső területek infrastrukturálisan elmaradottak
-	- szociális bérlakások hiánya

2.4 A városrészi szintű helyzetelemzés összefoglalása

Az alábbi fejezetekben röviden áttekintésre kerülnek Rácalmás város városrészeinek specifikus jellemzői. A rövid összehasonlító elemzést követően megvizsgáljuk a városrészek társadalmi-gazdasági jellemzőit, intézményi ellátottságát, de a városrészek funkcionális vizsgálatára is sor kerül.

A 2011-es KSH adatszolgáltatáshoz kapcsolódva Rácalmás város meghatározta városrészeit, melyek a „Rácalmás – Ófalu”, illetve a „Rácalmás - Újváros” nevet kapták.

1. táblázat: Rácalmás városrészeinek lehatárolása

Városrész	Lehatárolás
Rácalmás – Ófalu	Szentháromság tér - Pince sor - Hunyadi u. - Szitakötő u. – Duna jobb part – Somogyi Béla u. – Szigetfő u. - Fő tér - Ady Endre u. - Széchenyi tér – Szentháromság tér
Rácalmás - Újváros	Rácalmás belterületi külső határoló utcái, továbbá Rácalmás- Ófalu határoló utcái

Forrás: KSH 2011. évi népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés

2.4.1 Rácalmás – Ófalu városrész bemutatása

A városrészt lehatároló utcák a következők: Szentháromság tér - Pince sor - Hunyadi u. - Szitakötő u. – Duna jobb part – Somogyi Béla u. – Szigetfő u. - Fő tér - Ady Endre u. - Széchenyi tér – Szentháromság tér.

1. térkép: Rácalmás – Ófalu városrész

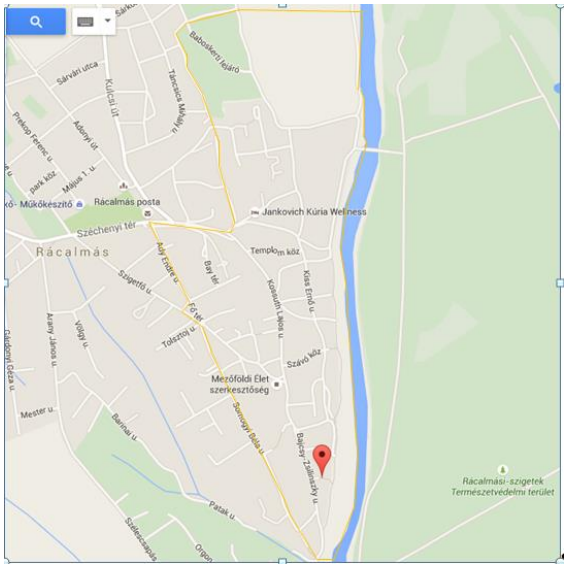

Forrás: KSH 2011. évi népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés

Rácalmás – Ófalu városrészi jellemzők

A városrész demográfiai és szociális jellemzői

Rácalmás – Ófalu lakossága a 2011-es népszámlálási adatok alapján 2011-ben 720 fő volt. A lakónépességen belül a 0-14 évesek aránya 15,1% volt, mely megegyezik a városi szintű adattal. A 15-59 évesek aránya 62,2% volt, míg a 60 év felettieké 22,2%.

A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 16,4% volt a városrészben, mely adat meghaladja a városi értéket (10,3%). A felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában 16,7%-ot tettek ki, mely elmarad a városi értéktől.

A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül a városrészben 38,6% volt, ami magasabb a városi értéknél, akárcsak a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül, mely mutató értéke a városrészben 11,8% volt 2011-ben.

A városrész közlekedési helyzete

A városrész határoló utcái (Somogyi Béla u., Ady Endre u.) alapvetően É-D-i irányú közlekedési folyosók. A városrészben ugyanakkor a kisebb forgalmú ún. lakóutcák is nagy számban találhatóak meg. Rácalmás-Ófalu meghatározó városrészi határoló vonala a Duna, mely a Rácalmási Nagy-sziget Természetvédelmi Területtel szervesen illeszkedik a várostestbe. A városrész fontos közlekedési csomópontja a Szentháromság tér és a Fő tér. A Széchenyi tér városrészhez tartozó részén jelentős forgalmat lebonyolító buszmegálló működik. A belterületi utak állapota általában elfogadható, ugyanakkor egyes pontokon a rekonstrukció szükségessé válik, amit különösen indokolttá tesz, hogy egyes útszakaszokon a Duna közelsége miatt a partmozgás útkárosodást okoz.

A gyalogos forgalom alapvetően megfelelő infrastruktúrát használhat, ugyanakkor egyes pontokon felújítási munkák elvégzése szükséges. A kerékpáros forgalom feltételei megfelelőek belterületen, hiszen a városrész gépjármű forgalma nem jelentős. A Duna parti kerékpárút bázisa lehet a dunaújvárosi térség településeit összekötő kerékpárút-hálózat kiépítésének.

Noha a kis forgalmú utcák jellemzik a városrészt, a forgalmi táblák több esetben hiányoznak, illetve állapotuk annyira rossz, hogy cseréjük rövid távon elkerülhetetlen.

Intézményellátottság

A városrészben számos közigazgatási-, illetve egyéb funkciót ellátó intézmény működik. Itt található a Jankovich Miklós Általános Iskola, valamint a megújult Jankovich-kúria Rendezvény és Turisztikai Központ, mely egy XVIII. században épült kúriával és annak 7 termével, egy Ökoturisztikai Központtal, és annak 4 termével, illetve egy gasztronómiai- és egy kézműves házzal várja festői környezetben mindazokat, akik ideális helyszínt keresnek különböző rendezvények számára. A Rendezvényközpont csónakházat és –kikötőt is üzemeltet. Rácalmás-Ófalu területén található továbbá az evangélikus és református templom.

A városrész gazdasági adottságai

A városrészben több kereskedelmi szolgáltató működik, így például a Széchenyi tér városrészhez tartozó részén cukrászda és étterem található, de kiskereskedelmi üzlet is működik itt.

A városrészben termelő cégek nem működnek. Rácalmás-Ófalu meghatározó vállalkozása a Jankovich Kúria Hotel és Étterem. A tulajdonos az elmúlt években komoly fejlesztéseket hajtott végre, így wellness részleg is várja az ide látogatókat.

A városrész funkcióellátottsága

A városrészben a KSH 2011-es adatai szerint 2011-ben 336 darab lakás volt található. Ezek közül az alacsony komfort fokozatú lakások aránya 19,3% volt, míg a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül elérte a 18,5%-ot, ami a városi szintű értéket (8,5%) messze meghaladja. Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül Rácalmás – Ófalu városrészben 2011-ben elérte a 14,1%-ot, ami közel duplája a városi értéknek (7,7%).

A városközponti funkció – elsősorban a városrész észak-nyugati területén – egyértelműen meghatározónak mondható, itt több funkció is elérhető (étterem, kiskereskedelmi üzlet).

A gazdasági és kereskedelmi funkción belül a hangsúly a városrészben alapvetően a turisztikára helyeződik, a jövőben ez jelenthet komoly kitörési lehetőséget, illetve itt rejlik még jelentős potenciál. A Duna, illetve a Rácalmási Nagy-sziget vonzereje ugyancsak jelentős turisztikai attrakció alapjait jelentheti.

A Nagy-szigeten kialakított túraútvonal, különböző létesítmények (fogadószín, madárvárták, bürühíd, nádkunyhó-információs táblák) kiválóan megalapozzák a szabadidős tevékenységet.

A városrészt alapvetően kiterjedt, gondozott zöldfelületek jellemzik, a városképileg jól tervezett parkok, pihenő övezetek és közösségi terek aránya ugyanakkor elenyésző.

Fontos megemlíteni, hogy a jövőben tervezett fejlesztések, beruházások, természetesen a helyi építési szabályzat és szabályozási terv szerint valósíthatók meg. Törekedni kell az építészeti hagyományok megtartására, jegyeinek megőrzésére.(Pl. Ófalu épületei, közterei).

Városrészi SWOT elemzés

Erősség	Gyengeség
erős turisztikai szektor	parkok, pihenő övezetek és közösségi terek aránya alacsony
több alapszolgáltatás elérhető a városrészben	közlekedési táblák rossz állapota
jó intézményi ellátottság	idegen nyelvű információs táblák hiánya
építészeti értékek jelenléte (Jankovich-	belterületi utak egyes pontokon

kúria)	rekonstrukcióra szorulnak
	közvilágítás infrastruktúrája a városrész egyes területein korszerűtlen
Lehetőség	**Veszély**
turisztikai-rekreációs funkciók iránt növekvő kereslet	csökkenő kereslet és forgalom miatt egyes üzletek bezárnak
zöldfelületek fejlesztése a jó minőségű közösségi terek kialakítása irányába hat	forrás hiány miatt elmaradnak az energetikai fejlesztések
építészeti örökség közösségi célú hasznosítása	elmaradnak a közterület fejlesztési programok, a közösségi terek infrastruktúrája leromlik
	a Duna közelsége miatt a partfal mozgás károsíthatja az infrastruktúrát

2.4.2 Rácalmás - Újváros városrész bemutatása

A városrészt lehatároló utcák a következők: Rácalmás belterületi külső határoló utcái, továbbá Rácalmás- Ófalu határoló utcái.

2. térkép: Rácalmás – Újváros városrész

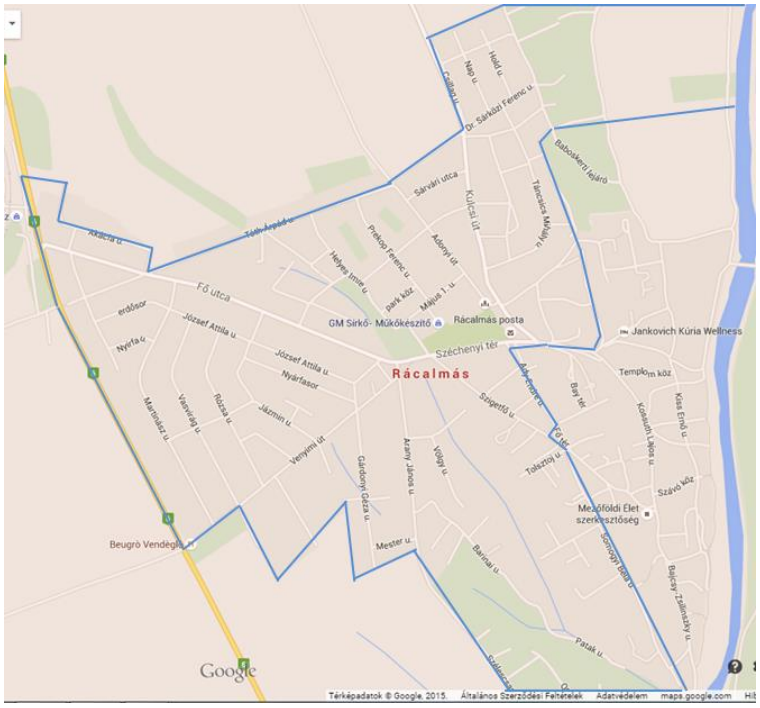

Forrás: KSH 2011. évi népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés

Rácalmás – Újváros városrészi jellemzők

A városrész demográfiai és szociális jellemzői

Rácalmás – Újváros lakossága a 2011-es népszámlálási adatok alapján 2011-ben 3 596 fő volt. A lakónépességen belül a 0-14 évesek aránya 15% volt, mely szinte azonos a városi szintű adattal. A 15-59 évesek aránya 63,8% volt, míg a 60 év felettieké 21,1%.

A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 8,7% volt a városrészben, mely adat elmaradt a városi értéktől (10,3%). A felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában 23%-ot tettek ki, mely meghaladta ugyanakkor a városi értéket.

A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül a városrészben 31,7% volt, ami alacsonyabb a városi értéknél (33,1%), akárcsak a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül, mely mutató értéke a városrészben 5,9% volt 2011-ben.

A városrész közlekedési helyzete

A városrész közúti és vasúti megközelíthetősége egyaránt kiváló, hiszen a közelben húzódik az M6-os autópálya, a városrészen halad keresztül a régi 6-os főút, továbbá itt található a vasútállomás is.

A 6-os főútról vezet a városközpont irányába a Fő utca, mely a város közúti közlekedési tengelye, az alapvető városi funkciókat ellátó intézmények és szolgáltatók is itt találhatóak.

Intézményellátottság

A városrészben számos közigazgatási-, illetve egyéb funkciót ellátó intézmény működik. Itt található a Polgármesteri Hivatal, a posta, továbbá a Rácalmási Manóvár Óvoda és Bölcsőde a Szigetfő utcában, illetve a Művelődési Ház és Könyvtár, továbbá bölcsőde, óvoda és iskola is működik. A Rácalmás - Újváros városrész területén található a 2012-ben kizárólag önkormányzati forrásból megújult Egészségház is, ahol nőgyógyászati magánrendelés, gyermekorvos, felnőtt orvosi ellátás, védőnői szolgálat, valamint fogorvos is működik. A városrészben gyógyszertár is található.

Ugyancsak a Rácalmás - Újváros városrészben található a Szent István király római katolikus templom is.

A városrész gazdasági adottságai

A városrészben számos kereskedelmi szolgáltató működik, így például a Széchenyi téren takarékszövetkezeti fiókot valamint rövid- és divatáru üzletet találunk. A Szent János téren pékség valamint SPAR üzlet működik, de található itt papír-játék kereskedés is.

A 6-os út mellett található a növény kereskedelemmel foglalkozó Zöldcentrum, illetve a műkő kereskedelemmel foglalkozó Kő-Ker üzlete. A Fő utcán vendéglő és autómosó működik.

A városrész területén található a – a Rózsa utcában – a D.E.Á.K Irányítástechnikai Kft. telephelye, de Rácalmás-Újváros közelében húzódik a nyugati ipari terület is, ahol a Hankook Tire Magyarország Kft. gyára üzemel. A Fogadó téren és a Kereskedők útján található több helyi vállalkozás telephelye is.

A városrész funkcióellátottsága

A városrészben a KSH 2011-es adatai szerint 2011-ben 1 345 darab lakás volt található. Ezek közül az alacsony komfort fokozatú lakások aránya 6% volt, míg a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 5,7%-ot tett ki, mely érték a városi szintű értéktől (8,5%) elmarad. Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül Rácalmás – Újváros városrészben 2011-ben 5,1% volt, ami elmaradt a városi értéktől (7,7%).

A városközponti funkció a városrészben egyértelműen meghatározónak mondható, hiszen itt található a Polgármesteri Hivatal, továbbá az Egészségház. Az intézményi funkciók igen erősek a városrészben, művelődési ház, és egészségügyi központ továbbá bölcsőde, óvoda és iskola is található itt. A közlekedési funkciók meghatározónak mondhatók, hiszen a városrészben található a város fő közlekedési tengelyét jelentő Fő utca, illetve a városrész határoló útszakasza a 6-os főút.

Városrészi SWOT elemzés

Erősség	Gyengeség
Ipari termelő vállalkozások jelenléte	egyes intézmények (pl. posta) infrastrukturálisan korszerűtlenek
jó közlekedési kapcsolatok	közvilágítás infrastruktúrája a városrész egyes területein korszerűtlen
kiváló intézményi ellátottság	jelentősebb forgalmi csomópontok közlekedésbiztonsági fejlesztése szükséges
Lehetőség	**Veszély**
ipari területek fejlesztése	csökkenő kereslet és forgalom miatt egyes üzletek bezárnak
Európai Uniós források az energetikai fejlesztések végrehajtására	forrás hiány miatt elmaradnak az energetikai fejlesztések
	elmaradnak a közterület fejlesztési programok, a közösségi terek infrastruktúrája leromlik
	kedvezőtlen befektetői klíma miatt elmaradnak a vállalkozói fejlesztések

3 Középtávú célok és azok összefüggései

Rácalmás város célrendszerének definiálása során szakmai és módszertani szempontból meghatározónak tekinthetők az Európai Unió tematikus célkitűzéseinek tartalmi keretei, továbbá azok a releváns területi stratégiai dokumentumok – például megyei területfejlesztési koncepció és program – melyek célrendszeréhez az ITS céljainak is illeszkednie kell. A célok tervezése során természetesen a korábbi, városfejlesztési dokumentumok céljait is kiindulópontnak tekintjük.

3.1 Jövőkép

A jövőkép pozícionálja a várost a régióban, illetve vonzáskörzetében, meghatározza a társadalmi gazdasági és épített környezeti domináns folyamatokat és állapotot. A jövőkép hosszabb időtávra, 2030-ig kiterjedően kerül rögzítésre.

Bővülő gazdaság, fejlődő városi környezet

A komplex fejlesztések megvalósulása kapcsán a település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetre, valamint a térségi szerepkörére vonatkozóan az alábbiak szerint került megfogalmazásra:

A dinamikusan bővülő, sokszínű helyi gazdaság Rácalmás város népességvonzó képességét hosszú távon alapozza meg, megteremtve így egy folyamatosan fejlődő város lehetőségét. A vállalkozásbarát városi környezet folyamatos fejlesztésével a minőségi életkörülmények megteremtése válik a településen lehetővé. A helyben elérhető szolgáltatások körének bővítésével a város térségi szerepének további erősödése, ehhez közvetlenül illeszkedve pedig hosszabb távon gazdasági centrum pozíciója alapozható meg.

A fent vázolt jövőkép eléréséhez mind a helyi gazdaság ágazati struktúrájának – ezen belül kiemelten a turisztika – továbbfejlesztésére, mind pedig a hálózatos infrastruktúra szűk keresztmetszeteinek felszámolására szükség van. A gazdaságfejlesztés terén kiemelten szükséges kezelni a befektetés ösztönzés erősítését is, mely a már meglévő gazdasági területek hatékonyabb kihasználását, a kis- és közép vállalkozások további megerősödését eredményezheti. Mindezek mellett elengedhetetlen a városban elérhető szolgáltatások minőségének javítása is. Utóbbi kapcsán kiemelten a szociális területen szükségesek további fontos fejlesztések, mind az infrastrukturális háttér, mind a szolgáltatások intézményi háttere szempontjából.

A környezetvédelmi fejlesztések – legyen szó akár a természeti környezet védelméről, vagy az épület energetikai beruházásokról – a vonzó városi környezet kialakításának kiemelt elemei. Ugyanígy az épített örökség – és kiemelten Ófalu – megóvása, rehabilitációja a minőségi települési környezet kialakításának irányába mutathat.

A helyi gazdaság adatait áttekintve a megalapozó vizsgálatban megállapítást nyert, hogy a város kedvező adottságai a település határain túlmutató foglalkoztatási szerepkör kialakítására predesztinálják Rácalmást. Mindehhez a kedvező infrastrukturális feltételek és a magas vállalkozói hajlandóság jó alapot jelentenek. Rácalmás város jelenleg alapvetően szerény térségi szereppel bír, ugyanakkor a jövőben a város a turisztika területén szeretné jelentősen megerősíteni térségi pozícióját, de egyes szolgáltatások kiszélesítésére is lehetőség adódhat az elképzelések szerint.

Rácalmás lakosságát erős önazonosság tudat jellemzi, melyet a helyi kulturális értékek ápolásával számos civil közösség támogat. A helyi identitás, a közösségi kohézió erősítése a város örökségének ápolása mellett a társadalmi integráció mélyítésében is szerepet kell, hogy játsszon.

A város versenyképességét, Rácalmás népességmegtartó erejét meghatározza a település közlekedési- és környezeti infrastruktúrájának állapota is. E téren (pl. belterületi utak fejlesztése, stb.) ugyancsak komoly lépéseket kíván a város vezetése tenni.

Átfogó cél1:

Az agglomerációs központ szerepet betöltő Rácalmás népességmegtartó képességének javítása, a városi környezet és az elérhető települési szolgáltatások fejlesztése a lakosság életminőségének javítása érdekében

A társadalmi folyamatok egyértelműen pozitívnak nevezhetőek a városban az elmúlt bő évtized eredményeit tekintve. A népesség vándorlásból eredő gyarapodása jelenleg felülmúlja a természetes fogyás mértékét, így összességében gyarapodni képes Rácalmás lakónépessége. Fel szükséges azonban hívni a figyelmet arra, hogy az országos folyamatnak megfelelően itt is öregszik a népesség, amelynek kedvezőtlen demográfiai hatásai mellett hosszú távon többek között foglalkoztatási és a humán intézményrendszerre gyakorolt hatásaival is számolni kell.

A lakossági elégedettség növelése érdekében tovább szükséges fejleszteni a település és a térség népességét egyaránt ellátó szolgáltatások körét, törekedve a minél magasabb színvonal elérésére (pl. óvoda és művelődési ház fejlesztése, bentlakásos idősek otthonának kialakítása). Az intézmények fejlesztése, valamint a települési környezet (pl. zöldfelületek, közösségi terek) minőségének javítását célzó fejlesztések megvalósítása során hangsúlyosan kell kezelni az energetikai jellegű felújításokat is.

A fejlesztések lebonyolítása során koncentrálni kell a még nem teljesen megoldott problémákra, melyek között ki kell emelni a vonalas infrastruktúrában található szűk keresztmetszetek felszámolását szolgáló további beruházásokat.

Átfogó cél2:

A vállalkozóbarát üzleti környezet megteremtése Rácalmáson a továbbfejlődésre képes helyi gazdaság megerősítése érdekében

Hosszabb távon, – a meglévő gazdasági alapokra építve – Rácalmáson alapvető cél a helyi gazdaság dinamizálása, a városi befektetői környezet továbbfejlesztése oly módon, hogy egyaránt vonzó lehetőséget teremtsen a helyi szinten tradicionálisnak minősülő ipari ágazatokban működő cégek, továbbá a magas hozzáadott értéket felmutató feldolgozóipari vállalkozások további betelepüléséhez.

A cél megvalósítása komplex eszközrendszer alkalmazásával lehetséges, mely egyszerre fókuszál az üzletileg hasznosítható ipari területek további fejlesztésére, a helyi vállalkozói együttműködések támogatására, valamint hozzájárul a tercier szektor – és kiemelten a turizmus – által nyújtott helyi szolgáltatások körének bővüléséhez, ezek minőségének javításához. Mindezek mellett az önkormányzat aktív befektetés ösztönző és -szervező tevékenységével a már betelepült, illetve betelepülni szándékozó vállalkozásokat is képes támogatni.

Rácalmáson cél továbbá a gazdaság ágazati szerkezetének továbbfejlesztése elsősorban a város turisztikai- és rekreációs potenciáljának jobb kihasználásával.

3.2 A stratégiai fejlesztési célok meghatározása

Rácalmás város 2015-2020 között elérendő középtávú stratégiai céljai alapvetően a városi szintű tematikus célokat jelentik. Területi célok lehatárolására a város esetében ugyancsak sor került. Az alábbiakban röviden áttekintésre kerülnek a város középtávú – specifikus – fejlesztési céljai, melyek Európai Uniós tematikus célkitűzésekhez való illeszkedését ugyancsak bemutatjuk.

3.2.1 Városi szintű középtávú tematikus célok

T1: Folyamatosan fejlődő üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével és a turisztikai potenciál erősítésével

A helyi gazdaságban járási és megyei összehasonlításban is igen magas a működő vállalkozások száma, ami megfelelő alapot jelent a további fejlesztésekhez. Hangsúlyozni kell ugyanakkor, hogy a cégek között hálózatos együttműködések nem alakultak ki. Rácalmáson meghatározó a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet végző működő vállalkozások jelenléte. Mindezek alapján úgy véljük, erősíteni szükséges a magas hozzáadott értéket

képviselő terméket előállító cégek, ezen belül a képzett munkaerőt foglalkoztató vállalkozások jelenlétét.

Rácalmáson mindezek mellett erősíteni javasolt a hagyományos iparágakban, különösen a feldolgozóiparban működő cégek együttműködését, melyben aktív befektetés ösztönző tevékenységet folytató gazdasági szervezőerőként és partnerként komoly szerep hárulhat a városi önkormányzatra is.

A turizmus járási összevetésben igen meghatározó szerepet tölt be a város gazdaságában, ezzel együtt a szektor egyes területeinek (pl. kereskedelmi szálláshelyek) fejlesztése szükséges. A város adottságai kedvezőek a helyi adottságokra épülő vidéki turizmus fejlesztéséhez, de az Ófalu komplex fejlesztése is számos lehetőséget tartogat, és természetesen az aktív turizmus (pl. vízi turizmus, falusi turizmus, horgász- és lovas turizmus, termál turisztika) alapjai is adottak Rácalmáson

T2: A városi épület infrastruktúra energia hatékony fejlesztése, továbbá a hálózatos infrastrukturális elemek minőségének javítása

Rácalmáson az elmúlt években több, a városi környezetet, hálózatos infrastruktúrát érintő fejlesztés zajlott le. Ezzel együtt a természeti- és épített környezet minőségének javítását célzó beavatkozások a város területén indokoltak lehetnek, ilyen például az ökológiai folyosó helyreállítása (pl. Barina patak medrének és partjának rehabilitációja) Rácalmáson.

A településen egyes közlekedési elemek fejlesztése ugyancsak indokolt, ezek között belterületi utak, járdák, parkolók és kerékpárutak is szerepelnek. A közvilágítást érintő beruházási elemek szintén a közlekedési infrastruktúrához kapcsolódó beruházási projektek.

A település egyes részein a pihenést, rekreációt segítő zöldterületek szintén beavatkozást kívánnak, ehhez kapcsolódóan a komposztáló telep kialakítása, és gépesítése is tervezett.

A rossz energiahatékonyság kérdése számos közintézmény esetében felmerül, a város szándékában áll a költségek csökkentése és a környezettudatosság erősítése érdekében javítani az épületállomány energetikai jellemzőit (pl. a Szigetfő utcában található közintézmények energiahatékonyságának fejlesztése), mely hosszabb távon a városi költségvetés kiadási oldalára is kedvező hatással lehet.

T3: A helyi együttműködések ösztönzése a közösségi tudat, a helyi identitás és a társadalmi összetartozás erősítése érdekében Rácalmáson

Rácalmáson kifejezetten erős és aktív a civil közösség, ennek megfelelően hangsúlyos szerepet kap a jövőben a közösségfejlesztés. a helyi kultúrára épített identitás tudat erősítése hozzájárulhat a település lakosságának elégedettségéhez, mindamellett a különböző rendezvények a szabadidő hasznos eltöltését is támogatják. Fontos szempontként jelenik meg a közösségi

és sport területek kihasználtságának javítása, mely elgondolás a lakosság egészségesebb életmódjának elősegítését is támogatva más tervezett infrastrukturális beruházási elemekhez is kapcsolódik (pl. sportcsarnok építése). A célkitűzéshez kapcsolódik továbbá a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok életminőségét javító, a szociális szolgáltatási infrastruktúra fejlesztését célzó fejlesztési program is.

Az olyan fejlesztési elképzelések, mint a Mária Zarándokút kialakítása, a tájház kialakítása Ófaluban, vagy a Millenniumi park fejlesztése önmagukon túlmutató, helyi közösségépítő fejlesztésekként azonosíthatóak.

3.3 Városrészi szintű területi célok

Amint arra korábban már utaltunk, Rácalmáson két városrész lehatárolása történt meg. A Rácalmás - Ófalu városrész, valamint a Rácalmás - Újváros városrész funkcionálisan jól beazonosítható karakterisztikával rendelkezik. A középtávú területi célok a Megalapozó vizsgálat részletes városrészi szintű helyzetfeltárása és helyzetelemzése alapján kerülnek megfogalmazásra.

A városrészi célok meghatározásának alapelvei:

- környezet fenntarthatóság elvének érvényesítése

A környezeti ártalmak csökkentése, alapvetően a szén-dioxid kibocsátás visszaszorítása kiemelt célkitűzés az Európai Unióban. Ennek megfelelően mind a környezetvédelmi, mind az általános településfejlesztési projektek esetében komoly hangsúlyt szükséges fektetni ezen elv érvényesítésére.

- társadalmi szolidaritás erősítése

A leszakadó társadalmi rétegek védelme, társadalmi integrációjuk támogatása különösen hangsúlyosan jelenik meg. E szempont érvényesítése, a csoporton belül a lehető legszélesebb körű igényfelmérés elvégzése különösen fontos a helyi identitást erősítő, a helyi közösségi kezdeményezésekre épülő programok tervezése, és lebonyolítása során.

- a 2014-2020-as fejlesztési kereteke messzemenő figyelembe vétele

A következő Európai Uniós fejlesztési periódusban jelentős mennyiségű forrás áll rendelkezésre a városi területek fejlesztésére. A tervezett beruházásokat alapvetően az ERFA által támogatott és elsősorban a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program által finanszírozott projektek keretében lehet megvalósítani. A 2014-2020-as operatív programok komoly tematikus koncentrációt mutatnak, fejlesztési céljaikat meghatározzák az Európai Unió tematikus célkitűzései. Ezek figyelembevétele a stratégiaalkotási folyamatban alapvető fontosságú a tervezett beruházások sikere, a létrehozott projekt eredmények fenntartható üzemeltetése szempontjából.

Fenti alapelvek figyelembe vétele mellett Rácalmás város az alábbi, az átfogó célkitűzésekhez is illeszkedő városrészi szintű célkitűzéseket nevesíti stratégiájában:

V1: Rácalmás – Ófalu történeti és kulturális értékeinek megőrzése, a városrészben elérhető funkciók bővítésével, az egyedi településkép megőrzése mellett.

A
i
adottságai révén ugyanakkor alapvetően turisztikai, rekreációs portfolió erősítése indokolt itt. Mindezekre építve cél a városrész turisztikai-rekreációs arculatának további erősítése a már elérhető szolgáltatók (Jankovich Kúria stb.) mellett a turisztikai szolgáltatások körének bővítésével (pl. szálláshely fejlesztés, fürdő fejlesztése). Mindezek mellett tovább erősíthető Rácalmás – Ófalu pihenő övezet jellege, sőt a Duna, illetve a Rácalmási Nagy-sziget vonzereje ugyancsak jelentős turisztikai attrakció fejlesztési programok alapjait jelenthetik.

A fenti fejlesztésekhez kapcsolódva a városrészben természetesen az alapinfrastruktúra (közvilágítás, utak, járdák stb.), továbbá a közösségi terek (zöldfelületek, parkok stb.) fejlesztése is indokolt.

V2: A városközponti funkciók erősítése, a helyi infrastruktúra fejlesztése Rácalmás – Újváros városrészben

Rácalmás – Újváros városrész az elérhető funkciók alapján Rácalmás központ, centrum területeként definiálható. A városközponti funkció a városrészben egyértelműen meghatározónak mondható, továbbá az intézményi funkciók is igen erősek a városrészben.

Mindezek figyelembevételével célkitűzés az elérhető szolgáltatások minőségi fejlesztése, a kapcsolódó infrastruktúra korszerűsítése mellett.

Az itt található, alapszolgáltatásokat nyújtó infrastruktúra energetikai szempontból ugyanakkor korszerűsítésre szorul, így indokolt például hőszivattyú telep és csatlakozó vezetékhálózat kiépítése az iskola, óvoda és művelődési ház geotermikus energiával történő fűtéséhez, de ugyanígy a régi polgármesteri hivatal energiahatékonyság növelő felújítása is indokolt a közeljövőben.

3.4 A tematikus és a területi célok közötti összefüggések bemutatása

A következő ábra összefoglalóan mutatja be az átfogó célok, valamint a tematikus célok összefüggéseit.

1. ábra: Rácalmás városfejlesztési célrendszere 2014-2020-ig

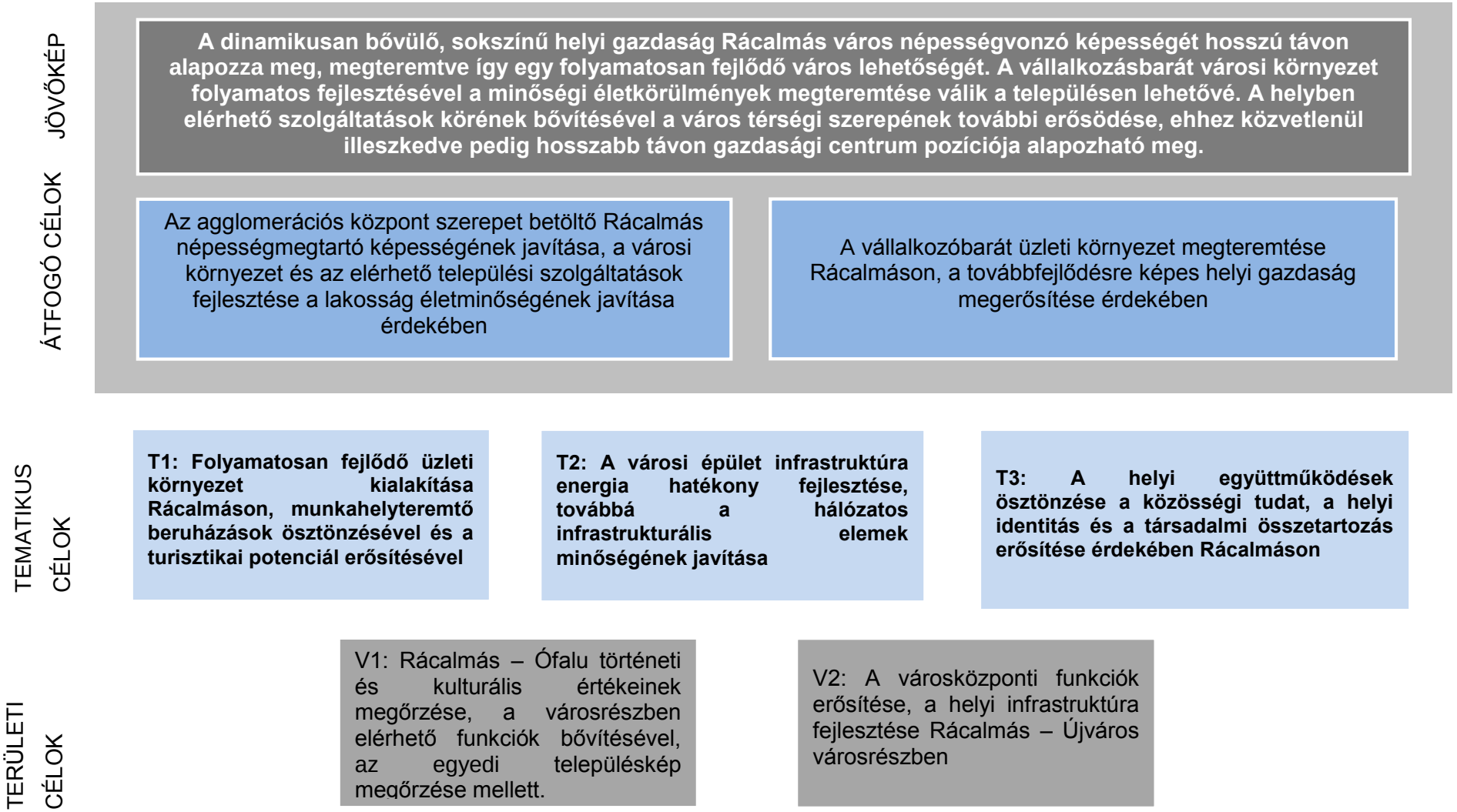

4 A megvalósítást szolgáló beavatkozások

4.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és lehatárolás indoklása

Az alábbiakban röviden bemutatásra kerül a Rácalmáson lehatárolt 2 akcióterület. Noha a módszertan alapján a tervezés jelenlegi fázisában még nem feltétlenül célszerű az akcióterületek végleges és pontos lehatárolása, ezek jellege és elhelyezkedése már tervezhető, vagyis az alapvető adottságok alapján előzetesen – a mindenkori módosítás jogát fenntartva – lehatárolhatóak a fejlesztési területek.

Rekreáció és városfejlesztés

Rácalmáson az előzetes egyeztetések eredményeként az alábbi akcióterületek lehatárolására került sor:

1. Turisztikai-rekreációs akcióterület
2. Városközpont akcióterület

Az egyes akcióterületek lehatárolásánál figyelembe vettük a területek sajátos elhelyezkedését, a területek lehatárolását meghatározó jellemzőket, továbbá kiemelten kezeltük az egyes akcióterületekhez rendelhető fejlesztési elképzelések tartalmi kapcsolódását, ezeknek az akcióterületen elérhető funkciókra gyakorolt hatását.

3. térkép: 1-es számú akcióterület lehatárolása

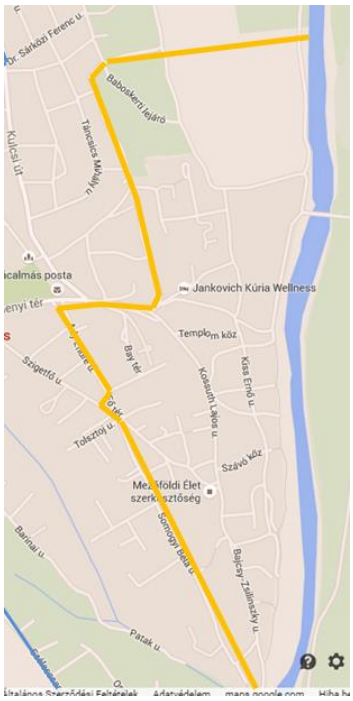

Forrás: Saját szerkesztés

A Turisztikai-rekreációs akcióterület határoló utcái: Szentháromság tér - Pince sor - Hunyadi u. - Szitakötő u. – Duna jobb part – Somogyi Béla u. – Szigetfő u. - Fő tér - Ady Endre u. - Széchenyi tér – Szentháromság tér.

Amint arra a megalapozó vizsgálatban is felhívtuk a figyelmet, Rácalmás – Ófalu városrész a település sajátos arculattal rendelkező területe. Az itt megvalósítani tervezett fejlesztések alapvetően erősítik a városrész turisztikai-rekreációs profilját, mindeközben egymással is szinergikus kapcsolatban állnak. Ennek megfelelően az akcióterület lehatárolása oly módon történt, hogy az akcióterület és a városrész lényegében egyező területi egységet képez.

Az akcióterület esetében jelentős, funkcióbővítést eredményező beavatkozások megvalósítását tervezi Rácalmás Város önkormányzata. A fejlesztési terület kiváló közlekedési adottságokkal rendelkezik, ugyanakkor lényegében a város pihenő övezeteként azonosítható be, ahol több funkció (pl. élelmiszerüzlet) jelenleg is megtalálható.

4. térkép: 2-es számú akcióterület lehatárolása

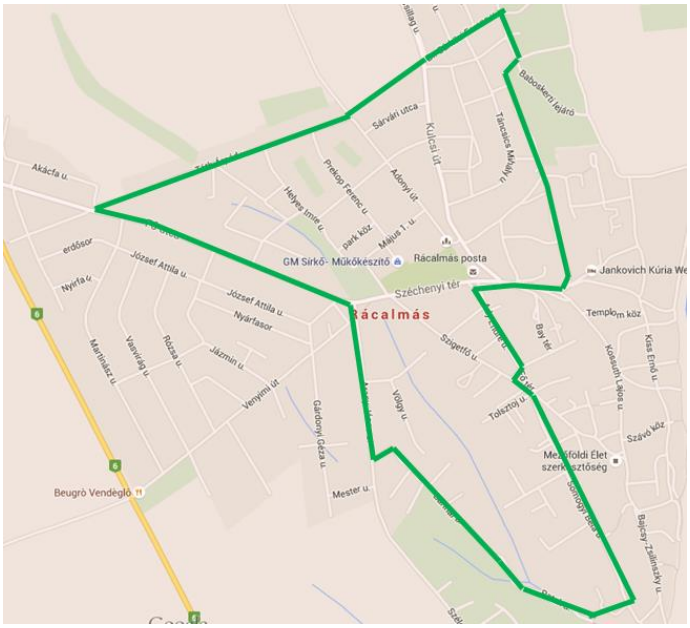

Forrás: Saját szerkesztés

A Városközpont akcióterület akcióterület határoló utcái: Szentháromság tér - Pince sor - Hunyadi u. - Pacsirta u. – Dr. Sárközi Ferenc u. – Tóth Árpád u. – Fő u. – Arany János u. - Barinai u. – Patak u. – Kígyó köz – Somogyi Béla u. – Szigetfő u. - Fő tér - Ady Endre u. - Széchenyi tér

Rácalmás város integrált településfejlesztési stratégiájának célrendszere egyértelműen rögzíti, hogy a város térségi szerepének erősítése kiemelt feladat. E szerepkört érintő funkciók jelentős részben megtalálhatóak az akcióterületen (polgármesteri hivatal, művelődési ház, élelmiszer bolt, orvosi rendelők, stb.). Az akcióterület Rácalmás funkciógazdag, központi

elhelyezkedésű centrum területe, későbbi városközpont fejlesztési program potenciális célterülete.

4.2 Az egyes akcióterületeken megvalósítandó fejlesztések összefoglaló bemutatása

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezése során fontos annak szem előtt tartása, hogy a stratégia céljaihoz kapcsolódóan a megvalósítás fázisában reális lehetőség legyen konkrét projektek megvalósítására, és hogy az előkészítettség különböző fázisaiban levő projekt-elképzelések egymáshoz optimálisan illeszkedve a lehető leghatékonyabban szolgálják a stratégia céljainak elérését.

Az alábbiakban először az egyes akcióterületeken definiálható, adott esetben egymáshoz illeszkedő projekteket, projektjavaslatokat mutatjuk be röviden.

A Turisztikai-rekreációs akcióterületen számos, területileg kapcsolódó, egymást szinergikusan erősítő beruházás megvalósítását tervezik a projektgazdák 2014-2020 között, összhangban a releváns középtávú városi célokkal. Ilyen kiemelt fejlesztés például a gyógyfürdő építése a Kiss Ernő utca alatti területen, valamint a termálvíz energetikai célú hasznosítása a város területén, de a Jankovich kúria területére tervezett szálláshely fejlesztési beruházás is az akcióterületet érinti. A terület turisztikai-rekreációs vonzerejét hivatott erősíteni a Nagy-szigetet és környékét érintő túraútvonal fejlesztési projekt. E projektek kapcsolódó célállomások lehetnek a Dunaújváros területén megvalósuló Limes projekt esetében is ily módon erősítve a különálló beruházások szinergikus hatását.

A Kossuth Lajos utca - Templom köz határolta területen, az ún. Mária kerthez kapcsolódva kerül sor a tervek szerint a Mária Zarándokút kialakítására. A Raáb Ervin sétányon a csónakkikötő fejlesztése történhet meg a jövőben, és az akcióterületen tervezik tájház kialakítását is.

A fejlesztések térben jól kapcsolódnak, tematikusan szinergikusan illeszkednek egymáshoz, így akcióterületi szintű rögzítésük indokolt.

A **Városközpont akcióterület** tervezett fejlesztései a városban elérhető szolgáltatások minőségének javítását, az infrastrukturális feltételek jobbítását, a város térségi szerepkörének erősítését szolgálják.

A régi polgármesteri hivatal energiahatékonyság növelő felújítása kapcsán tetőcsere, nyílászárók cseréje, épület külső hőszigetelése, elektromos és gépészeti rendszer felújítása történhet meg. A Koltói Anna utca – Kulcsi út gyalog- és kerékpárút kiépítése során gyalog- és kerékpárút kiépítésére kerül sor a Széchenyi tér - Dr. Sárközi F. utca között az 51122 j. országos közút belterületi szakaszán a biztonságosabb gyalogos és kerékpáros közlekedés érdekében. Ugyancsak fontos beruházás a Szigetfő utcában található közintézmények energiahatékonyságának fejlesztése, melynek során

hőszivattyú telep és csatlakozó vezetékhálózat kiépítése tervezett az iskola, óvoda és művelődési ház geotermikus energiával történő fűtéséhez.

Az akcióterületet érinti az egyik legfontosabb városi fejlesztési projekt, a sportcsarnok fejlesztési program, melynek tervezett helyszíne a Béla köz-Tolsztoj utca által határolt terület. Fontos városrehabilitációs projekt a Millenniumi park fejlesztése, valamint a Barina patak rehabilitációja, melyhez szabadidős tevékenységre alkalmas területek kialakítása is kapcsolódik.

Az óvoda belső udvarának kialakítása és kertépítése, valamint a Művelődési Ház hátsó udvarának fejlesztése, szabadtéri színpad kialakítása, kertépítése a Szigetfő utcában található ingatlanokon történhet meg.

A tervezett fejlesztések jelentős része térben koncentráltan, Rácalmás fejlesztendő városközponti területén valósulnak meg az elképzelések szerint, így akcióterületi szintű rögzítésük indokolt.

4.3 Az akcióterületeken kívül végrehajtandó, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések

4.3.1 Hálózatos projektek

A hálózatos projektek között kiemelendő a Szélescsapás út – Jégmadár utca kerékpárút kiépítése, vagyis egy új kerékpárút szakasz építése Rácalmás városközpont és a Rácalmás-Dunaújváros közigazgatási határ közvetlen összekötéséhez. E projekt előkészítése során vizsgálni szükséges a kapcsolódást az előkészítés alatt álló Eurovelo útvonallal. Ugyancsak hálózatos projekt a belterületi utak pormentesítését, csapadékvíz elvezetés megoldását célul tűző városi program.

Rácalmás város a fenti projektjavaslatok mellett tervezi a közvilágítás korszerűsítését, valamint a korábban már részben kiépített térfigyelő kamerarendszer bővítését is.

4.3.2 Egyéb projektek

Az egyéb projektek között megemlítendő a ravatalozó építése, temető fejlesztése. Fontos környezetvédelmi beruházás Rácalmáson a szelektív hulladékgyűjtés népszerűsítését, fejlesztését célzó projekt, valamint a tervezett komposztáló telep kialakítása, és gépesítése. A szociális szolgáltatások infrastrukturális feltételeit hivatott javítani a bentlakásos idősek otthonának kialakítását célul tűző projekt.

A helyi gazdaság dinamizálása, az önkormányzat és a helyi vállalkozások közötti együttműködés erősítése szempontjából fontos fejlesztési elképzelés Rácalmáson a befektetés ösztönzési program is. Ennek előkészítése során vizsgálni szükséges többek között a Rácalmás területén kívül megvalósuló gazdaságfejlesztési és közlekedési projektek – például dunaújvárosi multimodális központ, dunaújvárosi vasútállomás és regionális buszállomás – városra gyakorolt hatását. A városban tervezett energiahatékonysági

fejlesztéseket megalapozó „Rácalmás Város Fenntartható Energia Akcióprogramja (SEAP)” elkészítése ugyancsak fontos települési projekt.

4.3.3 Az ITS fejlesztése során felmerülő új projektjavaslatok

A tervezési folyamat során felmerült további javaslatok közül kiemelendő a parkoló fejlesztés Ófalu területén. A helyi lakosság – az út rendkívül rossz állapotára tekintettel – szorgalmazza a Fő utca belterületi szakaszát érintő felújítási munkák előkészítését és lebonyolítását. Az út jelenleg állami kezelésben áll. A műemléki épületek esetében – akár homlokzat megvilágítással – indokolt az épület városképi jelentőségének hangsúlyozása.

A helyi lakosság életminőségének javítása szempontjából kiemelt fejlesztési elképzelés egy szabadtéri felnőtt játszópark kialakítása.

4.4 A tervezett fejlesztések illeszkedése a stratégiai céljaihoz

2. táblázat: Tematikus stratégiai célok és projektek kapcsolata

Középtávú városi célok (tematikus célok)	**T1: Folyamatosan fejlődő üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével és a turisztikai potenciál erősítésével**	**T2: A városi épület infrastruktúra energia hatékony fejlesztése, továbbá a hálózatos infrastrukturális elemek minőségének javítása**	**T3: A helyi együttműködések ösztönzése a közösségi tudat, a helyi identitás és a társadalmi összetartozás erősítése érdekében Rácalmáson**
Rácalmás, régi polgármesteri hivatal energiahatékonyság növelő felújítása			
Rácalmás, Koltói utca – Kulcsi út gyalog- és kerékpárút kiépítése			
Rácalmás, Szigetfő utcában található közintézmények energiahatékonyságának fejlesztése			
Rácalmás, Szélescsapás út – Jégmadár utca kerékpárút kiépítése			
Gyógyfürdő építése			
Sportcsarnok építése			
Mária Zarándokút kialakítása és hozzá való kapcsolódás (szálláshely, útvonal kijelölés, Mária kert kialakítása)			
Szálláshely fejlesztés			

Tájház kialakítása Ófalu			
Csónakkikötő fejlesztése			
Túraútvonalak kialakítása, meglévők fejlesztése Nagy-sziget és környezete			
Belterületi utak pormentesítése, csapadékvíz elvezetés megoldása			
Millenniumi park fejlesztése			
Barina patak rehabilitációja, szabadidős tevékenység kialakítása céljából			
Óvoda belső udvarának kialakítása és kertépítése			
Művelődési Ház hátsó udvarának fejlesztése, szabadtéri színpad kialakítása, kertépítése			
Térfigyelő kamerarendszer bővítése			
Ravatalozó építése, temető fejlesztése			
Bentlakásos idősek otthonának kialakítása			
Szelektív hulladékgyűjtés népszerűsítése, fejlesztése			
Komposztáló telep kialakítása, és gépesítése			
Közvilágítás korszerűsítése			

Befektetés ösztönzési program Rácalmáson			
Rácalmás Város Fenntartható Energia Akcióprogramja (SEAP) elkészítése			

Kapcsolat ereje:

Gyenge	
Közepes	
Erős	

3. táblázat: Területi stratégiai célok és projektek kapcsolata

Középtávú városi célok (tematikus célok)	**V1: Rácalmás – Ófalu történeti és kulturális értékeinek megőrzése, a városrészben elérhető funkciók bővítésével, az egyedi településkép megőrzése mellett.**	**V2: A városközponti funkciók erősítése, a helyi infrastruktúra fejlesztése Rácalmás – Újváros városrészben**
Rácalmás, régi polgármesteri hivatal energiahatékonyság növelő felújítása		
Rácalmás, Koltói utca – Kulcsi út gyalog- és kerékpárút kiépítése		
Rácalmás, Szigetfő utcában található közintézmények energiahatékonyságának fejlesztése		
Rácalmás, Szélescsapás út – Jégmadár utca kerékpárút kiépítése		
Gyógyfürdő építése		
Sportcsarnok építése		
Mária Zarándokút kialakítása és hozzá való kapcsolódás (szálláshely, útvonal kijelölés, Mária kert kialakítása)		
Szálláshely fejlesztés		
Tájház kialakítása Ófalu		
Csónakkikötő fejlesztése		
Túraútvonalak kialakítása, meglévők fejlesztése Nagy-sziget és környezete		

Belterületi utak pormentesítése, csapadékvíz elvezetés megoldása		
Millenniumi park fejlesztése		
Barina patak rehabilitációja, szabadidős tevékenység kialakítása céljából		
Óvoda belső udvarának kialakítása és kertépítése		
Művelődési Ház hátsó udvarának fejlesztése, szabadtéri színpad kialakítása, kertépítése		
Térfigyelő kamerarendszer bővítése		
Ravatalozó építése, temető fejlesztése		
Bentlakásos idősek otthonának kialakítása		
Szelektív hulladékgyűjtés népszerűsítése, fejlesztése		
Komposztáló telep kialakítása, és gépesítése		
Közvilágítás korszerűsítése		
Befektetés ösztönzési program Rácalmáson		
Rácalmás Város Fenntartható Energia Akcióprogramja (SEAP) elkészítése		

Kapcsolat ereje:

Gyenge	
Közepes	
Erős	

4.5 A fejlesztések ütemezése

Fejlesztések	2015. I. félév	2015. II. félév	2016. I. félév	2016. II. félév	2017. I. félév	2017. II. félév	2018. I. félév	2018. II. félév	2019. I. félév	2019. II. félév	2020. I. félév	2020. II. félév	2021. I. félév	2021. II. félév	2022. I. félév	2022. II. félév	2023. I. félév	2023. II. félév
A Turisztikai-rekreációs akcióterület tervezett fejlesztései																		
Gyógyfürdő építése																		
Mária Zarándokút kialakítása																		
Szálláshely fejlesztés																		
Tájház kialakítása																		
Csónakkikötő fejlesztése																		
Túraútvonalak kialakítása, meglévők fejlesztése																		
Városközpont akcióterület tervezett fejlesztései																		
Régi polgármesteri hivatal energiahatékonyság növelő felújítása																		
Koltói utca – Kulcsi út gyalog- és kerékpárút kiépítése																		
Szigetfő utcában található közintézmények energiahatékonyságának fejlesztése																		
Sportcsarnok építése																		
Millenniumi park fejlesztése																		

Barina patak rehabilitációja																		
Óvoda belső udvarának kialakítása és kertépítése																		
Művelődési Ház hátsó udvarának fejlesztése, szabadtéri színpad kialakítása, kertépítése																		
Hálózatos fejlesztések																		
Szélescsapás út – Jégmadár utca kerékpárút kiépítése																		
Belterületi utak pormentesítése, csapadékvíz elvezetés megoldása																		
Közvilágítás korszerűsítése																		
Térfigyelő kamerarendszer bővítése																		
Egyéb fejlesztések																		
Befektetés ösztönzési program Rácalmáson																		
Ravatalozó építése, temető fejlesztése																		
Bentlakásos idősek otthonának kialakítása																		
Szelektív hulladékgyűjtés népszerűsítése, fejlesztése																		
Komposztáló telep kialakítása, és gépesítése																		
Rácalmás Város Fenntartható Energia Akcióprogramja (SEAP) elkészítése																		

4.6 Az akcióterületi fejlesztések összehangolt, vázlatos pénzügyi terve

2014-2020 között a városi rangú települések jelentős forráshoz juthatnak a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) 1-5. prioritási tengelyeihez kapcsolódó támogatási konstrukciókból. Komoly lehetőséget jelent továbbá a vidéki térségek és kistelepülések fejlesztéseit támogató Vidékfejlesztési Program, az alapvetően kis- és középvállalkozások fejlesztéseit finanszírozó Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP), illetve a Környezet- és Energetikai Hatékonysági Operatív Program (KEHOP).

A megyei fejlesztési irányokhoz kapcsolódó forrásterv

A városok számára a következő támogatási időszakban kiemelt figyelmet érdemel a TOP források új eljárás szerinti felhasználása, hiszen a megyék hosszú távú integrált területi programjukban (ITP) tematikusan előre meghatározott. Ennek megfelelően amint látni fogjuk, Rácalmás esetében kiemelten a TOP fejlesztési kereteire épülő program került kidolgozásra, hiszen mind a közintézmények energetikai korszerűsítése, mind a fenntartható települési – és kiemelten városi – környezet kialakítását célzó programok, mind a munkaerő mobilitást támogató közlekedésfejlesztési beavatkozások e program keretében valósulhatnak meg.

Az alábbi táblázat rögzíti az egyes fejlesztési elképzeléseket, melyekhez az indikatív költségvetés megjelölése mellett hozzárendelésre kerülnek a releváns operatív programokban megjelenő finanszírozási lehetőségek is.

4. táblázat A tervezett fejlesztések vázlatos pénzügyi terve

Projekt megnevezése	Indikatív költségvetés (millió Ft)	Finanszírozás lehetséges forrása
Rácalmás, régi polgármesteri hivatal energiahatékonyság növelő felújítása	150	TOP 3.2. Önkormányzatok energiahatékonyságának és a megújuló energia-felhasználás arányának növelése
Rácalmás, Koltói utca – Kulcsi út gyalog- és kerékpárút kiépítése	100	TOP 3.1. Fenntartható közösségi mobilitás elősegítése
Rácalmás, Szigetfő utcában található közintézmények energiahatékonyságának fejlesztése	100	TOP 3.2. Önkormányzatok energiahatékonyságának és a megújuló energia-felhasználás arányának növelése
Rácalmás, Szélescsapás út – Jégmadár utca kerékpárút kiépítése	100	TOP 3.1. Fenntartható közösségi mobilitás elősegítése
Gyógyfürdő építése	2 500	Hazai forrás

Sportcsarnok építése	1 000	TOP 2.1. Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés
Mária Zarándokút kialakítása és hozzá való kapcsolódás (szálláshely, útvonal kijelölés, Mária kert kialakítása)	70	TOP 1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés
Szálláshely fejlesztés	200-400	TOP 1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés
Tájház kialakítása Ófalu	25	TOP 1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés
Csónakkikötő fejlesztése	50	TOP 1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés
Túraútvonalak kialakítása, meglévők fejlesztése Nagy-sziget és környezete	35	TOP 1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés
Belterületi utak pormentesítése, csapadékvíz elvezetés megoldása	200	TOP 3.1. Fenntartható közösségi mobilitás elősegítése és TOP 2.1. Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés
Millenniumi park fejlesztése	60	TOP 2.1. Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés
Barina patak rehabilitációja, szabadidős tevékenység kialakítása céljából	400	TOP 2.1. Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés
Óvoda belső udvarának kialakítása és kertépítése	50	TOP 2.1. Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés
Művelődési Ház hátsó udvarának fejlesztése, szabadtéri színpad kialakítása, kertépítése	100	TOP 2.1. Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés
Térfigyelő kamerarendszer bővítése	20	TOP 2.1. Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés
Ravatalozó építése, temető fejlesztése	100	Hazai forrás

Bentlakásos idősek otthonának kialakítása	400	TOP 4.2. A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése
Szelektív hulladékgyűjtés népszerűsítése, fejlesztése	70	Hazai forrás
Komposztáló telep kialakítása, és gépesítése	100	Hazai forrás
Közvilágítás korszerűsítése	80	TOP 2.1. Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés
Befektetés ösztönzési program Rácalmáson	35	TOP 1.1 Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése
Rácalmás Város Fenntartható Energia Akcióprogramja (SEAP) elkészítése	10	TOP 3.2. Önkormányzatok energiahatékonyságának és a megújuló energia-felhasználás arányának növelése

5 Anti-szegregációs program

5.1 A település szegregátumainak és szegregáció által veszélyeztetett területeinek bemutatása

Az anti-szegregációs terv célja, hogy a város beazonosítsa és felmérje azokat a városi területeket, lakóterületeket, ahol a társadalmi „lecsúszás”, illetve a lakókörzeti leértékelődés jelei felfedezhetők, illetve, ahol a szegregációra utaló folyamatok már előrehaladott állapotban vannak. A pontos helyzet azonosítását követően pedig ezekre a területekre cselekvési terveket, a szegregáció oldására irányuló programokat kell, készíteni, a kedvezőtlen folyamatok mérséklésére, esetleges megállítására.

A településeken belüli szegregáció országos, bizonyos tekintetben globális társadalmi jelenség, melynek kialakulásáért számos társadalmi, gazdasági és kulturális tényező felelős. A települési szegregáció irányába mutató társadalmi folyamatokat hazánkban tovább erősítik olyan egyéb tényezők, mint az alsó középrétegek jelentős részének lecsúszása, a munkanélküliség növekedése, a mélyszegénység terjedése, az ország vidéki térségeinek társadalmi-gazdasági leszakadása. E folyamatok a leszakadó területeken belül leginkább a többszörösen hátrányos helyzetben lévő közösségeket érinti, akik sok esetben jelentős koncentrációt mutathatnak egy jól körülhatárolható térben (térségi, települési szegregáció). A szegregációs folyamatokat súlyosbító tényező hazánkban a többségi társadalom és a roma kisebbség között régóta feszülő konfliktusok halmozódása és megoldatlansága.

A szegregációnak többféle megjelenési formája létezik. Ezek közül a legjellemzőbbek, a foglalkoztatási-munkahelyi, az oktatási és a lakóterületi szegregáció. A szegregálódott lakónegyedek, szomszédságok helyzetét és karakterét döntően befolyásolja, hogy a fent említett formák közül melyek érvényesülnek dominánsan az adott területen. A szegregáció az alacsony státuszú lakosság koncentrációjának csökkentésével – vagy az alacsony státusz megszüntetésével, illetve a térbeli körülhatárolásának megváltoztatásával – oldható vagy oldandó.

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia megalapozó vizsgálatának egyik feladata volt, hogy kimutassa, melyek a város kedvezőtlenebb státuszú területei, ahol a népesség társadalmi összetétele és a terület fizikai jellemzői is rosszabbak. Annak érdekében, hogy a város az Anti-szegregációs Tervben pontosítani tudja a városrészeken belüli kisebb, szegregált, vagy szegregációval veszélyeztetett területegységeket, Rácalmás város 2015-ben adatokat kért a Központi Statisztikai Hivataltól. A releváns adatok révén lehet ugyanis megállapítani, hogy melyek a város területén meglévő szegregált területek, illetve, szegregációval veszélyeztetett területek.

A szegregátum(ok) lehatárolása a 314/2012-es Kormányrendeletben foglaltak szerint történik: az érvényes módszertan alapján azon területek tekinthetők szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív

korúakon (15-59 év) belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket (30. illetve 35%).

1. térkép Rácalmás város szegregációs térképe (KSH Népszámlálás 2011)

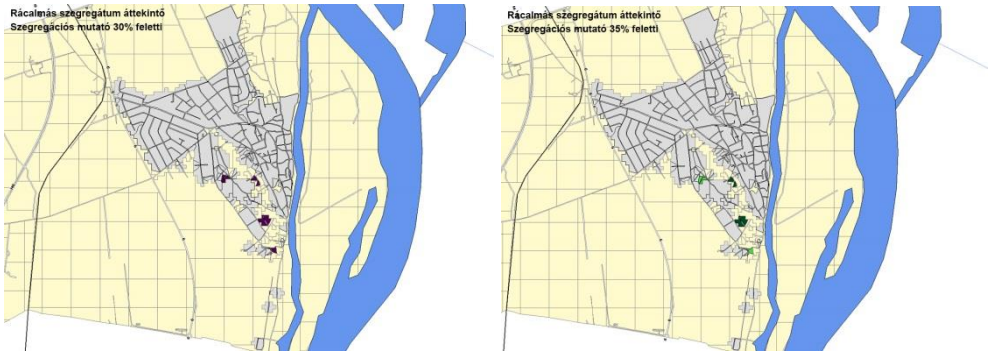

Forrás: KSH Népszámlálás 2011

Az adatok szerint városi szinten alacsony státuszú lakosság (Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül) aránya az aktív korú lakosságon belüli 7%.

A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján Rácalmás településen a szegregációs mutató 30%-os és 35%-os határértéke mellett nem található szegregátum.

A városi szintű adatokat áttekintve rögzíthetjük, hogy Rácalmáson az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya 36%, míg a gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül 51,4% volt 2011-ben.

5.2 Az elmúlt években megvalósított, a szegregátumokat érintő beavatkozások

A korábban elkészült IVS nem tartalmaz anti-szegregációs tervet, illetve a szegregátumokat érintő fejlesztési elképzeléseket. A KSH adatai alapján Rácalmáson nem kerültek meghatározásra szegregátumok.

5.3 Anti-szegregációs intézkedési terv

5.3.1 A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések

Rácalmás város egyértelmű érdeke és célja, hogy az egyenlő hozzáférés, az esélyegyenlőség és az integráció biztosításának elve az élet minden területén megvalósuljon a településen. Ezen elv érvényesülését a lakhatási feltételek biztosítása mellett – széleskörű együttműködésen alapuló – többféle: szociális,

képzési, foglakoztatási, a szolgáltatásokhoz való hozzáférést javító intézkedés együttesével kíván a város elérni. Az alacsony státuszú lakosok integrációja előmozdításának elengedhetetlen feltétele az egyenlő hozzáférés biztosításán túl olyan szolgáltatások tervezése és megvalósítása, amelyek csökkentik munkaerő-piaci hátrányaikat, javítják foglalkoztatási esélyeiket, hozzájárulva ezzel az alacsony státusz megváltozásához.

A településen a jelenleg hatályos Helyi Esélyegyenlőségi Program 2013-ban került elfogadásra.

A program intézkedései az alábbi területekre összpontosulnak:

1. Roma foglalkoztatás
    - Foglalkoztatás politika helyes irányba történő irányítása
    - Kapcsolatok erősítése a munkáltatók és a munkavállalók között
    - Munkaügyi Központtal közös közreműködés
    - Önkormányzati intézményekben roma munkavállalók foglalkoztatása
    - Képzés
2. Hátrányos és halmozottan hátrányos tanulók továbbtanulási mutatóinak javítása
    - Tehetséggondozó programok
    - Szociális munka, családgondozás
    - Mentor
3. Bölcsőde, családi napközi hiánya
    - Bölcsődeépítés
    - Családi napközik létrehozása, illetve szerződéses szolgáltatás biztosítása
4. Időskorúak elszigetelődésének veszélye
    - Pályázati forrás felkutatása
    - Vállalkozókkal történő együttműködés
    - Civil szervezetekkel kapcsolatfelvétel, rendezvények, programok szervezése
5. Akadálymentesítés, fogyatékkal élők helyzetének felmérése
    - Beruházásoknál nagy figyelem az akadálymentesítésre
    - Gyalogátkelő a forgalmasabb csomópontokba
    - Fogyatékkal élők problémáinak feltárása

Az alábbiakban bemutatásra kerülő anti-szegregációs célok alapvetően a helyzetértékelés eredményének, valamint a fenti program figyelembe vételével kerültek kialakításra.

5.3.1.1 Anti-szegregációs célok

A város esetében kizárólag **horizontális célok** kerültek kialakításra, figyelembe véve, hogy szegregátumok hiányában terület specifikus célok kijelölésére nem kerülhetett sor.

5. táblázat: Az anti-szegregációs terv céljai és alcéljai

Célok típusa	Célok megfogalmazása
Horizontális – az egész városra érvényes célok	Az integráció biztosítása az oktatás területein - Az iskolai sikeresség feltételeinek megteremtése - A lemorzsolódás csökkentése
	A sikeres felnőtté válás lehetőségének megteremtése - Az integráció esélyének biztosítása, szociális és iskolán kívüli oktatási szolgáltatásokkal
	Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása - A rendszeres munkajövedelemmel rendelkezők számának emelkedése - Az elsődleges munkaerő-piacon megjelenők számának növekedése
	A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása - A szociális szolgáltatások színvonalának emelkedése - Új szociális szolgáltatások biztosítása
	Közösségi szolgáltatások biztosítása - A szabadidő hasznos eltöltése feltételeinek biztosítása - Az iskolán kívüli, iskolai sikerességet segítő programok biztosítása
	Az esélyegyenlőség és a szegregáció-mentesség biztosítása a településen

5.3.1.2 A város egész területét érintő anti-szegregációs intézkedések

Rácalmáson a meglévő társadalmi egyenlőtlenségek megszüntetése, az esélyegyenlőség biztosítása a fenntartható városfejlődés egyik lényegi eleme. A város vezetése ennek megfelelően kiemelten törekszik arra, hogy a jövőben megvalósuló fejlesztések, a lebonyolításra kerülő projektek, beruházások ne eredményezzék szegregáció kialakulását.

Az anti-szegregációs beavatkozások egyes elemei megkülönböztethetők a szerint, hogy az adott beavatkozás „kemény" (alapvetően fizikai jellemzők szerint mérhető, pl. infrastrukturális) vagy „puha" (alapvetően humán tényezőkre irányuló) jellegű-e. Általában elmondható, hogy önmagában a kemény, illetve a puha beavatkozás ritkán vezet eredményre, hatásos és maradandó eredmény ezek optimális kombinációjával érhető el. Ennek megfelelően a város által alkalmazott intézkedések tartalmaznak kemény és puha elemeket egyaránt.

Az esélyteremtés egyik legfontosabb eszközét nemcsak városi, de országos szinten is a megfelelő színvonalú és mindenki számára hozzáférhető oktatás jelenti. Ugyanakkor már az óvodába lépés előtt szükségesek olyan fejlesztések, melyek a korai fejlesztés és egyéb szociális szolgáltatások körébe tartoznak. Az óvodai nevelésben résztvevő két feladat-ellátási hely között a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek egyenletes eloszlását biztosítani kell.

Ugyancsak fontos elem a devianciák kiszűrése, így a megfelelő fejlődés és a sikeres felnőtté válás érdekében javasolt létrehozni egy szakmaközi hálózatot, amely a rendszeresen megtartott szakmai műhelyek keretében összehangoltabb, eredményesebb és hatékonyabb szolgáltatásokat tud biztosítani, a szükséges jelzőrendszer kialakításával. A hálózatban az alábbi szakterületek képviselői kerülnek meghívásra: közoktatási intézmények munkatársai, egészségügyi intézmények, szociális és családsegítő munkatársak, igazgatási és foglalkoztatási intézmények munkatársai.

A városban működő közösségi ház szolgáltatásainak fenntartása és folytatása mindenképpen szükséges. Olyan foglalkozások lebonyolítására van szükség, melyek biztosítják a gyermekek felzárkózási esélyeinek növelését és a szabadidő értelmes eltöltését.

A hátrányos helyzetű általános iskolás tanulók egyéni és csoportos fejlesztését, illetve a szabadidő hasznos eltöltését célzó tanoda folytatása szükséges. A nem formális tanulási módszerekre épülő kompetencia-fejlesztés elősegíti az iskolai sikerességet és erősíti a továbbtanulási motivációkat.

Az alacsony státuszú lakosok foglalkoztatásának elősegítése érdekében az önkormányzat előnyben kívánja részesíti a beruházások során azon vállalkozásokat, akik alacsony státuszú lakosságból választanak munkavállalókat.

Rácalmás Város Önkormányzata minden évben bevonja a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülőket a közfoglalkoztatásba.

6. táblázat A város egész területét érintő anti-szegregációs intézkedések

Horizontális cél	Konkrét intézkedés/ beavatkozás	Felelős	Lehetséges pénzügyi forrás	Megvalósulás lehetséges időtávja
Az integráció biztosítása az oktatás területein	- Az iskolai sikeresség feltételeinek megteremtése - A lemorzsolódás csökkentése - A HH és HHH gyermekszám kiegyenlítettségének biztosítása az óvodában	Polgármester	Pályázati forrás	2016-
A sikeres felnőtté válás lehetőségének megteremtése	- Az integráció esélyének biztosítása, szociális és iskolán kívüli oktatási szolgáltatásokkal	Polgármester	Pályázati forrás	2016-
Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása	- A rendszeres munkajövedelemmel rendelkezők számának emelkedése - Az elsődleges munkaerő-piacon megjelenők számának növekedése	Polgármester	Pályázati forrás Saját forrás	2016-
A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	- A szociális szolgáltatások színvonalának emelkedése - Új szociális szolgáltatások biztosítása	Polgármester	Pályázati forrás	2016-
Közösségi szolgáltatások biztosítása	- A szabadidő hasznos eltöltése feltételeinek biztosítása - Az iskolán kívüli, iskolai sikerességet segítő programok biztosítása	Polgármester	Pályázati forrás	2016-
Az esélyegyenlőség és a szegregáció-mentesség biztosítása a településen	- Mérőrendszer kialakítása és működtetése	Polgármester	Saját forrás	2016-

5.3.1.3 Az anti-szegregációs beavatkozások ütemezése

7. táblázat: Az anti-szegregációs terv intézkedéseinek ütemezése

Intézkedés	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
- Az iskolai sikeresség feltételeinek megteremtése - A lemorzsolódás csökkentése - A HH és HHH gyermekszám kiegyenlítettségének biztosítása az óvodában	X	X	X	X	X	X	X	X	X
- Az integráció esélyének biztosítása, szociális és iskolán kívüli oktatási szolgáltatásokkal	X	X	X	X	X	X	X	X	X
- A rendszeres munkajövedelemmel rendelkezők számának emelkedése - Az elsődleges munkaerő-piacon megjelenők számának növekedése	X	X	X	X	X	X	X	X	X
- A szociális szolgáltatások színvonalának emelkedése - Új szociális szolgáltatások biztosítása		X	X	X	X	X	X	X	X
- A szabadidő hasznos eltöltése feltételeinek biztosítása - Az iskolán kívüli, iskolai sikerességet segítő programok biztosítása		X	X	X	X	X	X	X	X
- Mérőrendszer kialakítása és működtetése		X	X	X	X	X	X	X	X

5.3.2 A tervezett fejlesztések szegregációs hatásainak kivédésére hozott intézkedések

A projektek tartalmának kidolgozása során alapvetően tartózkodni kell attól, hogy bárminemű beavatkozás esélyegyenlőtlenséghez, diszkriminációhoz, szegregációhoz, vagy ezek konzerválódásához járuljon hozzá. A projektfejlesztés dokumentumainak, a település stratégiai dokumentumainak és a település helyi rendeleteinek elkészítésekor ugyanezen elvek kell, hogy érvényre jussanak.

A projektfejlesztés során a település érdeke a tervezett tevékenységek társadalmi elfogadottságának biztosítása. Mind az előkészítés, mind a megvalósítás során a város biztosítja a társadalmi párbeszéd lehetséges formáit.

A tervek szerint a szociális alapszolgáltatások fejlesztése során a településen elérhető szolgáltatások egy helyre kerülnek, a jelenlegi tervek szerint barnamezős területek funkcióváltó átalakításával. A város a lehetőségeihez képest törekszik a szociális bérlakás állomány kialakítására.

Célirányos kampányt tervezünk minden fejlesztés, program, a település életét befolyásoló esemény, illetve a településen megjelenő szolgáltatás, esemény széles körű megismertetésére, a hátrányos helyzetű csoportok tájékoztatására.

A város fejlődése érdekében tervezett beavatkozások, fejlesztések nem járulnak hozzá a szegregáció erősödéséhez, vagy konzerválódásához.

5.3.3 A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések

A szegregáció kialakulásának legfontosabb okai között kell kiemelni az alacsony iskolai végzettséget, amely számos járulékos következménnyel is járhat úgy, mint a munkanélküliség, az olcsóbb és egyben rosszabb minőségű lakhatáshoz történő hozzáférés lehetősége, az eladósodás és ennek következtében a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés szűkülése és a gyermekszegénység.
A települési önkormányzatok gazdálkodása sokszor feszített, gyakran az alapvető fejlesztésekre is kevés forrás jut. A településen élő legszegényebb családok támogatását ennek ellenére fel kell vállalniuk a településeknek, annak érdekében, hogy a helyzetükön segíteni tudjon és a hátrányos helyzetűek köre lehetőleg ne bővüljön. A rossz szociális helyzetben lévő családok számára a leghatékonyabb segítség a munkaerő-piaci aktivitás elősegítése, a tartós munkához jutás körülményeinek kialakítása. Emellett a lakhatási programok megvalósításánál elsődleges szempont megakadályozni, hogy a legszegényebbek egy tömbbe kerüljenek, mivel ez gettósodási folyamatot indíthat el.
Ugyancsak szegregálódási folyamatokat indíthat el, ha egy településrész valamilyen okból leromlásnak indul: a legtöbb esetben az önkormányzat felelőssége, az ilyen folyamatok észlelése és a szükséges lépések megtétele. Az önkormányzat egyik fontos eszközeként említendő a hiányzó közszolgáltatások elérhetőségének biztosítása.

A fentebb jelzett problémák és lehetséges megoldások – az integrált oktatás kivételével – forrásigényesek, ezért az önkormányzatnak törekednie kell arra, hogy megtalálja azokat a külső, leginkább pályázati forrásokat, amelyek segítségével a település legrosszabb helyzetben lévő családjait tudja támogatni.

A szegregátumok létrejötte részben spontán folyamat eredménye. Rácalmáson a 2011-es KSH adatok alapján megállapítást nyert, hogy nincs szegregátum a település belterületén. A város önkormányzata a továbbiakban is minden tőle telhetőt megtesz annak érdekében, hogy ez a pozitív helyzet ne változzon meg a jövőben sem.

A településen más ágazatot érintő szegregációs mechanizmusok nem ismertek.

6 A stratégia külső és belső összefüggései

6.1 Külső összefüggések

6.1.1 Illeszkedés EU 2020 tematikus célkitűzéseihez

Az alábbi fejezetben a város középtávú célrendszere tematikus célkitűzéseinek és az EU 2020 11 tematikus célkitűzés és beruházási prioritás rendszerének kapcsolatát mutatjuk be.

Rácalmás város ITS-e 3 tematikus célkitűzést jelölt ki, az alábbiak szerint:

- **T1: Folyamatosan fejlődő üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével és a turisztikai potenciál erősítésével**
- **T2: A városi épület infrastruktúra energia hatékony fejlesztése, továbbá a hálózatos infrastrukturális elemek minőségének javítása**
- **T3: A helyi együttműködések ösztönzése a közösségi tudat, a helyi identitás és a társadalmi összetartozás erősítése érdekében Rácalmáson**

Az EU 2020 stratégia (intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés) megvalósítása érdekében kijelölt 2014-2020 közötti EU kohéziós politika tematikus célkitűzései az alábbiak:

(1) a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése;
(2) az IKT-hoz való hozzáférésnek, azok használatának és minőségének a javítása;
(3) a kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének a növelése;
(4) az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban;
(5) az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázat-megelőzés és -kezelés előmozdítása;
(6) a környezet megóvása és védelme és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása;
(7) a fenntartható közlekedés előmozdítása és szűk keresztmetszetek megszüntetése a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrákban;
(8) a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás támogatása;
(9) a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem;
(10) az oktatásba, és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében;
(11) a hatóságok és az érdekelt felek intézményi kapacitásának javítása és hatékony közigazgatáshoz történő hozzájárulás.

A tematikus célokhoz beruházási prioritások kerültek kijelölésre.

Az ITS keretében tervezett fejlesztések illeszkedését az EU tematikus célkitűzésekhez és beruházási prioritásokhoz a következő táblázat mutatja be.

8. táblázat Az ITS keretében tervezett fejlesztések illeszkedése az EU tematikus célkitűzésekhez és beruházási prioritásokhoz

ITS Tematikus célok	Kapcsolódó EU tematikus célok	Kapcsolódó EU beruházási prioritások
T1: Folyamatosan fejlődő üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével és a turisztikai potenciál erősítésével	**1.** a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése	**b)** a vállalatok K+I beruházásainak, a vállalkozások és K+F központok és felsőoktatási intézmények egymás közötti kapcsolatainak és szinergiáinak kialakításának támogatása, különösen a termék- és szolgáltatásfejlesztés elősegítése, technológiaátadás, szociális innováció és közszolgálati alkalmazások, keresletélénkítés, hálózatépítés, klaszterek és nyílt innováció intelligens specializáció által
	3. a kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének a növelése	**c)** a termék- és szolgáltatásfejlesztésre irányuló korszerű kapacitások támogatása, létrehozása **d)** a kkv-k kapacitásainak támogatása a növekedés és innováció érdekében **e)** a kis- és középvállalkozások versenyképességének növelése a vállalkozások és munkavállalók alkalmazkodóképességének elősegítése és a humántőke-beruházások növelése révén
	4. az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban	**a)** megújuló energiaforrások gyártásának és forgalmazásának támogatása **b)** a vállalkozásokban az energiahatékonyság és a

		megújuló energia használatának elősegítése
	8. a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás támogatása	**b)** foglalkoztatás-barát növekedés támogatása a területi stratégiákban foglalt endogén potenciálok fejlesztése által a speciális területeken, beleértve a hanyatló ipari régiók szerkezetváltását, továbbá a különös természeti és kulturális erőforrásokhoz való hozzáférés növelését, valamint ezen erőforrások fejlesztését **c)** helyi fejlesztési kezdeményezések és szomszédos szolgáltatásokat nyújtó struktúrák támogatása új munkahelyek teremtése érdekében, amennyiben ezek a tevékenységek az ESZA alkalmazási körén kívül esnek
	10. az oktatásba, és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében	**d)** az egész életen át tartó tanulás lehetőségeihez való hozzáférés ösztönzése, a munkavállalók készségeinek és kompetenciáinak naprakésszé tétele, továbbá az oktatási és képzési rendszereknek a munkaerő-piaci igényekhez való jobb igazítása; beleértve a szakoktatás és szakképzés minőségi javítását, valamint a gyakornoki rendszerek és munkaalapú tanulás kialakítását, mint pl. a duális képzési rendszerek
T2: A városi épület infrastruktúra energia hatékony fejlesztése, továbbá a hálózatos infrastrukturális elemek minőségének javítása	**6.** a környezet megóvása és védelme és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása	**e)** a városi környezetfejlesztést célzó intézkedések, ideértve a rozsdaövezetek helyreállítását és a légszennyezettség csökkentését is

	4. az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban	**c)** az infrastrukturális létesítményekben, beleértve a közcélú épületeket és a lakásépítési ágazatban az energiahatékonyság és a megújuló energia támogatása **e)** minden típusú területi egységben, különösen a városokban alacsony szén-dioxidkibocsátású fejlesztési stratégiák támogatása, beleértve a fenntartható városi mobilitás előmozdítását és a releváns adaptációs intézkedések negatív hatásainak enyhítését
	9. A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem	**a)** beruházás a nemzeti, regionális és helyi fejlődést szolgáló egészségügyi és szociális infrastruktúrába, az egészségügyi státuszbeli egyenlőtlenségek csökkentése, valamint átállás az intézményi szolgáltatásokról a közösségi alapú szolgáltatásokra **b)** a rászoruló városi és falusi közösségek és térségek fizikai rehabilitációjának, valamint gazdasági és társadalmi fellendülésének támogatása
	10. az oktatásba, és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében	**a)** beruházás az oktatásba, készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba oktatási és képzési infrastruktúrák kifejlesztésével
T3: A helyi együttműködések ösztönzése a közösségi tudat, a helyi identitás és a	**9.** a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos	**d)** aktív befogadás, különös tekintettel a foglalkoztathatóság javítására

társadalmi összetartozás erősítése érdekében Rácalmáson	megkülönböztetés elleni küzdelem	**e)** a társadalom peremére szorult közösségek - például romák - integrációja

6.1.2 Illeszkedés az országos és megyei területfejlesztési tervdokumentumokhoz

OFTK-hoz illeszkedés

A 2014. januárban elfogadott Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) négy hosszú távú – 2030-ig szóló – átfogó fejlesztési célt és ezek elérése érdekében tizenhárom specifikus célt, köztük hét szakpolitikai jellegű és hat területi célt fogalmaz meg.

- Szakpolitikai célok:
  - **Versenyképes, innovatív gazdaság**
  - Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése
  - **Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság**
  - Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I
  - **Értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom**
  - Jó állam, szolgáltató állam és biztonság
  - **Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme**
- Területi célok:
  - Az ország makro-regionális szerepének erősítése
  - **A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat**
  - **Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése**
  - Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése
  - Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése
  - **Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása**

A fentebb bemutatott OFTK specifikus célok közül a vastag betűvel kiemeltek esetében mutatható ki kapcsolat a Rácalmás ITS-ében meghatározott tematikus célkitűzések vonatkozásában.

Az OTFK-ban meghatározott célok közül erős kapcsolódás érzékelhető azokkal a célkitűzésekkel, amelyek az ország kevésbé fejlett területeinek felzárkóztatását jelölik meg elérendő állapotként. Fontos kiemelni, hogy Rácalmás és térsége nem tartozik a hátrányos helyzetű területek közé, ugyanakkor az a tény, hogy a település csak a közelmúltban vált várossá,

kiemelik a fejlesztés és felzárkóztatás fontosságát, amelyre az OTFK is utal, és amelyre a 2014-2020-as fejlesztési időszakban elérhető források lehetőséget is nyújtanak. Ennek megfelelően a városi tematikus célok meghatározásánál erős hangsúlyt kapott a település (és környezetének) felzárkóztatása, ehhez kapcsolódva az infrastrukturális feltételek további javítása, valamint a helyi üzleti környezet fejlesztése.

Az alábbi táblázat az egyes városi tematikus célok és az OFTK-ban megadott specifikus célkitűzések közötti kapcsolódásokat szemlélteti. A táblázat harmadik oszlopa rövid értelmező magyarázatot ad a kapcsolódás megértéséhez.

9. táblázat: A városi tematikus célok és az OFTK-ban megadott specifikus célkitűzések közötti kapcsolódás

ITS Tematikus célok	Kapcsolódó OFTK specifikus cél	A kapcsolódás rövid bemutatás
T1: Folyamatosan fejlődő üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével és a turisztikai potenciál erősítésével	OFTK 1. átfogó célhoz („Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés”) kapcsolódó - „Versenyképes, innovatív gazdaság” és - Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság” specifikus célok.	Rácalmás város kapcsán az üzleti-gazdasági környezet fejlesztése, a helyi gazdaság erősítése különös hangsúllyal bír, összefüggésben a munkahelyek létrehozásával. Az OFTK specifikus célkitűzése is koncentrál a települések gazdasági csomóponti szerepének és fejlesztői kapacitásának erősítésére, a kis- és középvállalkozások és a helyi gazdaság szerepének megerősítésére. Az OFTK másik nevesített célja hangsúlyozza az egészségipar, a termál- és gyógy turizmus nemzetgazdasági jelentőségét és támogatja a szektorhoz kapcsolódó fejlesztések megvalósítását.
	OFTK 4. átfogó célhoz kapcsolódó specifikus cél: - „Többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat”	Rácalmás város térségi szerepének megerősítése fontos cél és lehetőség is egyben. Az OFTK a városok sajátos gazdasági profillal történő fejlesztését hangsúlyozza, melynek alapjai Rácalmás esetében megfelelő adottságokra építhetőek.

T2: A városi épület infrastruktúra energia hatékony fejlesztése, továbbá a hálózatos infrastrukturális elemek minőségének javítása	Az OFTK 4. átfogó célhoz („Térségi potenciálra alapozott, fenntartható térszerkezet”) illeszkedő - „Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása” - „Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése” specifikus célok.	Rácalmás esetében a közlekedés infrastruktúra fejlesztése a településen belül kiemelt terület. A város a térségi és országos úthálózathoz megfelelően kapcsolódik, ugyanakkor a belterületi utak állapota több esetben problematikus. Emellett Rácalmás több szempontból is térségi szolgáltatói szerepet játszik egyes települések területét figyelembe véve. Az OFTK célja a társadalmi mobilitást támogató közlekedési infrastruktúra kialakítását hangsúlyozza, beleértve a városon belüli közlekedést, a foglalkoztatási központok elérhetőségének biztosítását és az országos szinten szükséges fejlesztéseket. Emellett az OTFK célként fogalmazza meg a vidéki térségek táji és közösségi értékeire, természeti erőforrásaira, táji, kulturális, valamint épített örökségeire és értékeire alapozott fejlesztést.
	OTFK 1 átfogó célhoz illeszkedő - „Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság” specifikus célkitűzés.	Rácalmáson a tervezett városi közterületi és intézményi infrastruktúra fejlesztések, valamint a turisztikai ágazatot érintő fejlesztések hozzájárulhatnak a lakosság életminőségének javulásához és a település népességmegtartó erejének növekedéséhez. Az OFTK nevesített célja hangsúlyozza az egészségipar, a termál- és gyógy turizmus nemzetgazdasági jelentőségét és támogatja a szektorhoz kapcsolódó

		fejlesztések megvalósítását.
	Az OTFK 3. átfogó célhoz („Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme”) – kapcsolódó - „Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, és környezetünk védelme” cél.	Rácalmás esetében a Duna közelsége, a természeti környezet megóvása és az egészséges ivóvíz biztosítása az OTFK idézett részében megfogalmazott környezeti célokhoz és elvekhez való kapcsolódást mutatja. Az OTFK-ban megfogalmazott célon belül többek között az élelmiszer-, az energia-, a környezet-, valamint a klímabiztonság megteremtésére, az egészséges ivóvíz ellátás, az élővilág sokféleségének, a tájak sokféleségének és értékeinek, illetve az épített örökség értékeinek megőrzésére, illetve az egészséges élet környezeti feltételeinek és jobb minőségének biztosítása jelenik meg.
T3: A helyi együttműködések ösztönzése a közösségi tudat, a helyi identitás és a társadalmi összetartozás erősítése érdekében Rácalmáson	OFTK 2. átfogó céljához („Népességi fordulat, egészséges és megújuló társadalom”) – kapcsolódó - „Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom” specifikus cél.	Az OTFK specifikus célja Rácalmás szempontjából is kiemelkedően fontos beavatkozási területeket nevesít. Többek között megemlítendő a kulturális hagyományok és örökség megőrzése, az identitás erősítése, a közösségi és családi életre nevelés, az öngondoskodási képesség, valamint a társadalmi befogadás, felelősségvállalás és szolidaritás erősítése.

Megyei területfejlesztési koncepcióhoz / programhoz illeszkedés

Fejér Megye Közgyűlése az 57/2014. (VI.26.) önkormányzati határozatával fogadta el a megyei területfejlesztési programot. A program a megyei területfejlesztési koncepcióra épül, annak célrendszerét alkalmazza és a program prioritásait is erre építi.

A Fejér Megyei Területfejlesztési Program célrendszere az alábbiak szerint épül fel:

Jövőkép: FEJÉR MEGYE – PANNÓNIA SZÍVE
Fejér megye tradicionális társadalmi, kulturális, gazdasági-logisztikai szerepköreinek fenntartható és innovatív fejlesztése egyenrangú nagytérségi együttműködéssel, kiváló termőhelyi adottságainak bázisán, a természeti örökségének jövőtudatos kezelésével.

I. **Átfogó cél:** A helyi közösségtudat, a kohézió, a népességmegtartó képesség erősítése, a vállalkozó – innovatív társadalom megteremtése a hálózati együttműködések fejlesztésével, a vállalkozó – innovatív társadalom ösztönzésével és az emberekbe történő befektetéssel

1. Stratégiai cél: Hálózati együttműködések fejlesztése
2. Stratégiai cél: Vállalkozó – innovatív társadalom ösztönzése
3. Stratégiai cél: Befektetés az emberekbe

II. **Átfogó cél:** Az élhető környezet minőségének javítása, a meglévő erőforrások védelme a természeti és kulturális értékek megőrzésével, bemutatásával, a lakókörnyezet javításával továbbá a természeti erőforrások - hangsúlyosan a termőföld - védelmével

4. Stratégiai cél: Természeti és kulturális értékek megőrzése, bemutatása, lakókörnyezet javítása
5. Stratégiai cél: Természeti erőforrások védelme

III. **Átfogó cél:** gazdasági vezető szerep megőrzése és további pozícióerősítés, kiegyenlített gazdasági fejlődés megvalósítása a versenyképes vállalatok támogatásával, a versenyképes gazdaság feltételeinek megteremtésével valamint a periférikus és vidéki térségek felzárkóztatásával

6. Stratégiai cél: Versenyképes vállalatok támogatása
7. Stratégiai cél: Versenyképes gazdaság feltételeinek megteremtése
8. Stratégiai cél: Periférikus és vidéki térségek felzárkóztatása

Amint a fenti felsorolásból látható, a három megyei átfogó cél a térség népességmegtartó képességének és a lakosság közösségtudatának erősítésére, a környezet élhetőségének javítására, a természeti és kulturális értékek megőrzésére, valamint a gazdasági potenciálok fejlesztésére koncentrál.

A Duna Régió Stratégia 4 pillérre és prioritási területre épül. Ezek közül kiemelten fontos Rácalmás fejlesztései kapcsán az „A) A Duna régió összekapcsolása a többi régióval”, valamint a „B) Környezetvédelem a Duna régióban”, és a „C) A jólét megteremtése a Duna régióban” prioritás.

Az A) prioritás kapcsán hangsúlyos a „PA 2 A fenntartható energia használatának ösztönzése” tématerület. A második prioritás kapcsán kiemelt jelentőséggel bír a „PA 4 A vizek minőségének helyreállítása és megőrzése” valamint a „PA 6 A biodiverzitás, a táj, valamint a levegő- és talajminőség megőrzése” tématerület, míg C) prioritás kapcsán a „PA 8 A vállalkozások versenyképességének, beleértve a vállalkozások közötti regionális együttműködések (klaszterek) fejlesztésének támogatása” tématerület jelentősége hangsúlyozandó.

10. táblázat: A városi tematikus célok és megyei területfejlesztési koncepcióban / programban megadott specifikus célkitűzések közötti kapcsolódás

ITS Tematikus célok	Kapcsolódó megyei területfejlesztési koncepció / program célkitűzés	A kapcsolódás rövid bemutatás
T1: Folyamatosan fejlődő üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével és a turisztikai potenciál erősítésével	Versenyképes vállalatok támogatása	A megye a versenyképes gazdasági pozíció megtartása és további javítása érdekében a nagyvállalatok, ipari központok folyamatos technológiai korszerűsítését és fejlesztését szorgalmazza, amelyekhez a kis- és középvállalkozások beszállítói hálózatának erősítése szükséges. A versenyképesség fenntartásának másik alapeleme a vállalatok rugalmasságának növelése, a folyamatos innováció biztosítása, az e-gazdaságba lépés elősegítése. Szintén a térség versenyképességét növelné a munkaerő mobilitás fejlesztése és az atipikus foglalkoztatási formák elterjesztése. Rácalmás város esetében a vállalkozások helyi támogatása, a város földrajzi adottságaiból eredő lehetséges beruházói szándékok feltérképezése is fontos feladat. A lakosság képzési szintjének emelése

		hozzájárulhat a munkaerő-piaci lehetőségek bővüléséhez.
	Versenyképes gazdaság feltételeinek megteremtése	A megyében a vidéki térségek, kistelepülések számára a munkahelyek elérhetősége és a turisztikai fogadóképesség színvonalának növelése érdekében szükséges fejleszteni a mellékút, a kerékpárút hálózatot és a közúti, illetve kötöttpályás közösségi közlekedést. Rácalmáson mind az úthálózat, mind a kerékpáros közlekedés, mind pedig a gyalogos közlekedés megújításra szorul, mely fejlesztési elképzelések illeszkedést mutatnak a megyei célhoz.
T2: A városi épület infrastruktúra energia hatékony fejlesztése, továbbá a hálózatos infrastrukturális elemek minőségének javítása	Természeti és kulturális értékek megőrzése, bemutatása, lakókörnyezet javítása	A megyei program kiemeli, hogy a lakókörnyezeti fejlesztések, a településkép javítása segíti a vonzó és élhetőbb környezet megteremtését, növeli a helyi társadalom kötődését. A természeti és kulturális örökségi adottságok helyi tudatosítása növeli a kohéziót és ezzel előtérbe helyezi az értékvédelmet. Rácalmáson a lakókörnyezeti fejlesztéseknek kiemelt szerepe van a jelen EU-s időszakban, hiszen korábban ilyen – területi szempontból integráltan kezelt – fejlesztési programok nem zajlottak a városban.
	Természeti erőforrások védelme	A társadalom és a gazdaság egészséges fejlődésének energiáját kiegyensúlyozottan

		működő, szennyeződésektől mentes természeti környezete biztosítja a Fejér megyei programban foglaltak szerint. Rácalmás esetében a belterületi utak pormentesítése, csapadékvíz elvezetés megoldása sorolható e területen a kiemelt feladatok közé.
T3: A helyi együttműködések ösztönzése a közösségi tudat, a helyi identitás és a társadalmi összetartozás erősítése érdekében Rácalmáson	Befektetés az emberekbe	A megyei program az egészségügyi, szociális és oktatási rendszer elérhetőségének fejlesztését, a szolgáltatások minőségének javítását szorgalmazza. Rácalmás esetében több humán szolgáltatási szektor esetében is jelentős fejlesztések tervezettek a következő időszakban (pl. idősek otthona kialakítása, óvoda- és iskola fejlesztés).
	Vállalkozó – innovatív társadalom ösztönzése	A megyei program hangsúlyozza, hogy a gazdaság versenyképességének növelése érdekében elengedhetetlen a lakosság szaktudásának, képességeinek, kreativitásának folyamatos gyarapítása. Ehhez növelni kell a vállalatok és az oktatási intézmények közötti partnerséget, meg kell erősíteni a műszaki felsőoktatást, fejleszteni kell a szakképzést, felnőttképzést, valamint el kell érni a közép- és felsőfokú duális képzési rendszer minél szélesebb kiterjesztését, amely

		biztosítja a fiatalok diploma utáni megyén belüli elhelyezkedését. Rácalmáson a népesség képzettségi szintjének növelése és a munkanélküliség csökkentése érdekében szükséges a képzés és szakképzés szélesebb körű biztosítása.

6.1.3 Egyéb helyi fejlesztési és rendezési dokumentumokkal való kapcsolat

6.1.3.1 Illeszkedés a településrendezési eszközökhöz

Rácalmás város 2015-ben elkészítette településfejlesztési koncepcióját. A koncepció az alábbi – jelen stratégiában már ismertetett átfogó célokhoz illeszkedő – legfontosabb tematikus részcélokat jelölte ki:

1. Vonzó üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével
2. A Rácalmáson elérhető humán szolgáltatások komplex fejlesztése, a helyi társadalom megerősítése
3. Hálózatos infrastruktúra komplex fejlesztése, az épület infrastruktúra korszerűsítése Rácalmáson

Amint látható, a koncepció a stratégia (ITS) céljaihoz nagymértékben illeszthető célokat fogalmazott meg. A helyi gazdaság erősítése – kiemelten a turisztikai fejlesztések előtérbe helyezésével – hosszú távú célként kerül rögzítésre. A vonzó városképi környezet, és így az egységes városközpont fejlesztése a jelenlegi célok között is megjelenik, figyelembe véve a városkép népességvonzó és megtartó képességnek pozitív hatásait. A városi szolgáltatások fejlesztése továbbra is kiemelt prioritást élvez Rácalmáson és a hosszú távú koncepció – összhangban az ITS célrendszerével az infrastrukturális feltételek javítását is kiemelten kezeli

Igen fontos a városban az önkormányzati energiahatékonyság javítása is az ITS-ben meghatározott célok és konkrét fejlesztések tükrében is.

6.1.3.2 Illeszkedés az önkormányzat gazdasági programjához

Rácalmás 2014-2019 közötti időszakra vonatkozó programját a képviselő-testület elfogadta. A program több olyan célkitűzést is nevesít, melyek a helyi gazdaság fejlesztésével, dinamizálásával kapcsolatosak. A „T1: Folyamatosan fejlődő üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével és a turisztikai potenciál erősítésével” tematikus célkitűzéshez illeszkedő célok közül kiemelendő a vállalkozói térkép összeállítása, a rácalmási gazdasági-ipari területeken a népességmegtartó erő

növelése érdekében munkahelyteremtő beruházások letelepítése, továbbá a helyi idegenforgalom fejlesztése. A program településfejlesztéshez kapcsolódó elemei is relevánsnak tekinthetők, hiszen a közterület fejlesztési beavatkozások alapvetően járulhatnak hozzá a vállalkozásbarát települési környezet kialakításához, kapcsolódva ily módon az ITS „T2: A városi épület infrastruktúra energia hatékony fejlesztése, továbbá a hálózatos infrastrukturális elemek minőségének javítása” céljához.

6.1.3.3 A települési környezetvédelmi programmal való összhang

Rácalmás Város 2010-től elfogadott környezetvédelmi programmal rendelkezik, mely olyan átfogó környezetvédelmi célkitűzéseket tartalmaz, amelyek megvalósítása elősegíti a településen élők életkörülményeinek javulását. A programban nevesített célok az alábbiak:

- A megfelelő környezetállapot és a társadalmi, gazdasági fejlődés közötti egyensúly biztosítása
- A meglévő értékek védelme és megőrzése
- A természeti adottságokat figyelembe vevő területhasználat
- A helyi közösség testi és lelki állapotának javítása, egészséges környezetének biztosítása
- A környezeti követelmények elfogadása és megtartása

A környezetvédelmi program „A megfelelő környezetállapot és a társadalmi, gazdasági fejlődés közötti egyensúly biztosítása” célkitűzése egyértelmű kapcsolódást mutat az ITS „T1: Folyamatosan fejlődő üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével és a turisztikai potenciál erősítésével” tematikus céljával, amennyiben mindkét cél a gazdasági fejlődés környezeti szempontból fenntartható biztosítására reflektál.

„A meglévő értékek védelme és megőrzése” célkitűzés alapvetően a „T2: A városi épület infrastruktúra energia hatékony fejlesztése, továbbá a hálózatos infrastrukturális elemek minőségének javítása” céljához kapcsolódik, míg „A helyi közösség testi és lelki állapotának javítása, egészséges környezetének biztosítása” cél az ITS „T3: A helyi együttműködések ösztönzése a közösségi tudat, a helyi identitás és a társadalmi összetartozás erősítése érdekében Rácalmáson” céljához mutat kapcsolódást.

6.2 Belső összefüggések

6.2.1 A célok logikai összefüggései

Jelen fejezetben a stratégiában meghatározott városi célok és a megalapozó vizsgálatban azonosított problémák és adottságok közötti összefüggéseket mutatjuk be. Az alábbi táblázatban a tematikus célok, valamint a problémák és adottságok közötti összefüggések erősségét egy 0-3 skálán azonosítottuk, ahol a „0” a kapcsolódás hiányát, míg a „3” érték az erős kapcsolódást jelöli.

A táblázatban szereplő értékek azt jelképezik, hogy az adott cél teljesülése milyen mértékben képes a probléma szintjének mérséklésére, illetve, hogy egy adott cél teljesülése milyen mértékben tud támaszkodni a meglévő adottságokra.

Az alábbi ábrák alapján a következő főbb megállapításokat tehetjük:

Problémák:

- Az egyes beazonosított problémák közül az „öregedő lakosság" esetében látszik legerőteljesebben, hogy a célok megvalósulása pozitív hatással járhat (a kapcsolódás erőssége 7-es szintű)
- ugyancsak erős ez a fajta összefüggés a „tartósan fennmaradó – bár nem jelentős – munkanélküliség" és a „városias települési központ és környezet hiánya" problémák esetében (a kapcsolódás erőssége 5-ös szintű)
- számos probléma esetében jelentős erősségű (4-es) a kapcsolódás: „tartósan fennmaradó munkanélküliség", „szociális szolgáltatások területi széttagoltsága", „jelentős arányú foglalkoztatási ingázás más településekre", „rossz energetikai jellemzőkkel bíró önkormányzati épületek", „vállalati együttműködések hiánya", „burkolt utak alacsony aránya"
- közepes erősségű kapcsolódás (3-as szintű) szintén viszonylag magas számban fordul elő (pl. kerékpárút kiépítettsége kismértékű, közparkok kialakítása nem megfelelő)
- gyenge kapcsolódás (2-es szintű) nem került beazonosításra a feltárt problémák esetében.
- a legjelentősebb hatása a településen feltárt problémákra „T2: A városi épület infrastruktúra energia hatékony fejlesztése, továbbá a hálózatos infrastrukturális elemek minőségének javítása", továbbá a T1: Folyamatosan fejlődő üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével és a turisztikai potenciál erősítésével" céloknak lehet az előzetes felmérések szerint
- számszerűen kevesebb, de lényegét tekintve fontos hatás érhető el a „T3: A helyi együttműködések ösztönzése a közösségi tudat, a helyi identitás és a társadalmi összetartozás erősítése érdekében Rácalmáson" cél teljesülésével

Adottságok (értékek)

- az adottságok közül az „a város jó külső közlekedési kapcsolatokkal rendelkezik", a „kiegyensúlyozott városi költségvetés" fejtheti ki a legerősebb (6-os erősség) hatást a célok teljesülése kapcsán
- a „gyarapodó népesség", az „átlagosan magas iskolai végzettségű lakosság", valamint a „magas vállalkozói hajlandóság", „közmű

ellátottság közel teljes körű", „jó külső, gyorsforgalmi elérhetőség" és „épített és kulturális értékek" adottságok" ugyancsak erős (5-ös erősség) hatást fejthetnek ki a célok eléréséhez kapcsolódóan;

- ugyancsak jelentős (4-es erősségű) kapcsolatot feltételezünk a célok és a következő adottságok között: „jelentős foglalkoztatási potenciál", „hagyományok tisztelete, erős identitástudat", „vasúti kapcsolat erőssége"
- szerényebb, 3-as szinten azonosított kapcsolódási erősség érződik az „a város nagy részében a vezetékes vízszolgáltatás és a csatornahálózat elérhetősége biztosított", valamint „a településen kiemelkedő jelentőségű a civilek kezdeményező készsége, közreműködése" adottságok és a célok teljesülése között
- az adottságok (értékek) legnagyobb mértékben a „T1: Folyamatosan fejlődő üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével és a turisztikai potenciál erősítésével" cél megvalósulásához kapcsolódóan nyújthatnak támpontot, segítséget, míg a másik két tematikus cél esetében közel azonos mértékben, gyengébb ez a kapcsolódás

11. táblázat: A települési középtávú célok és problémák kapcsolatai

Városi szintű problémák	T1: Folyamatosan fejlődő üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével és a turisztikai potenciál erősítésével	T2: A városi épület infrastruktúra energia hatékony fejlesztése, továbbá a hálózatos infrastrukturális elemek minőségének javítása	T3: A helyi együttműködések ösztönzése a közösségi tudat, a helyi identitás és a társadalmi összetartozás erősítése érdekében Rácalmáson	A kapcsolódások összesített erőssége
- öregedő lakosság	2	2	3	**7**
- tartósan fennmaradó – bár nem jelentős – munkanélküliség	3	1	1	**5**
- szociális szolgáltatások területi széttagoltsága	0	2	2	**4**
- jelentős arányú foglalkoztatási ingázás más településekre	3	0	1	**4**
- szabadidős és sportlétesítmények alacsony száma	0	3	0	**3**
- kerékpárút kiépítettsége kismértékű	0	3	0	**3**
- rossz energetikai	1	3	0	**4**

Városi szintű problémák	T1: Folyamatosan fejlődő üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével és a turisztikai potenciál erősítésével	T2: A városi épület infrastruktúra energia hatékony fejlesztése, továbbá a hálózatos infrastrukturális elemek minőségének javítása	T3: A helyi együttműködések ösztönzése a közösségi tudat, a helyi identitás és a társadalmi összetartozás erősítése érdekében Rácalmáson	A kapcsolódások összesített erőssége
jellemzőkkel bíró önkormányzati épületek				
- vállalati együttműködések hiánya	3	3	1	**4**
- burkolt utak alacsony aránya	0	3	1	**4**
- járdák rossz minősége	0	3	0	**3**
- közparkok kialakítása nem megfelelő	0	3	0	**3**
- illegális hulladéklerakók találhatók a város területén	0	3	0	**3**
- városias települési központ és környezet hiánya	1	3	1	**5**
- a turizmus nem kellő mértékben kiaknázott	3	0	1	**4**

Városi szintű problémák	T1: Folyamatosan fejlődő üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével és a turisztikai potenciál erősítésével	T2: A városi épület infrastruktúra energia hatékony fejlesztése, továbbá a hálózatos infrastrukturális elemek minőségének javítása	T3: A helyi együttműködések ösztönzése a közösségi tudat, a helyi identitás és a társadalmi összetartozás erősítése érdekében Rácalmáson	A kapcsolódások összesített erőssége
szektor Rácalmáson				
- külső területek infrastrukturálisan elmaradottak	0	2	0	**2**
- szociális bérlakások hiánya	0	3	0	**3**
A kapcsolódások összesített erőssége	**16**	**35**	**11**	

12. táblázat: A települési középtávú célok és adottságok kapcsolatai

Városi szintű adottságok (értékek)	T1: Folyamatosan fejlődő üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével és a turisztikai potenciál erősítésével	T2: A városi épület infrastruktúra energia hatékony fejlesztése, továbbá a hálózatos infrastrukturális elemek minőségének javítása	T3: A helyi együttműködések ösztönzése a közösségi tudat, a helyi identitás és a társadalmi összetartozás erősítése érdekében Rácalmáson	A kapcsolódások összesített erőssége
- a város jó külső közlekedési kapcsolatokkal rendelkezik	3	3	0	**6**
- gyarapodó népesség	1	3	1	**5**
- átlagosan magas iskolai végzettségű lakosság	3	1	1	**5**
- jelentős foglalkoztatási potenciál	3	0	1	**4**
- kiegyensúlyozott városi költségvetés	3	2	1	**6**
- magas vállalkozói hajlandóság	3	1	1	**5**
- közmű ellátottság közel teljes körű	3	1	1	**5**
- épített és kulturális értékek	1	2	2	**5**

Városi szintű adottságok (értékek)	T1: Folyamatosan fejlődő üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével és a turisztikai potenciál erősítésével	T2: A városi épület infrastruktúra energia hatékony fejlesztése, továbbá a hálózatos infrastrukturális elemek minőségének javítása	T3: A helyi együttműködések ösztönzése a közösségi tudat, a helyi identitás és a társadalmi összetartozás erősítése érdekében Rácalmáson	A kapcsolódások összesített erőssége
- hagyományok tisztelete, erős identitástudat	0	1	3	**4**
- vasúti kapcsolat erőssége	3	0	1	**4**
- jó külső, gyorsforgalmi elérhetőség	3	1	1	**5**
- a város nagy részében a vezetékes vízszolgáltatás és a csatornahálózat elérhetősége biztosított	1	2	0	**3**
- jó minőségű termőföld, szántóművelés	1	0	0	**1**
- a településen kiemelkedő jelentőségű a civilek	0	0	3	**3**

Városi szintű adottságok (értékek)	T1: Folyamatosan fejlődő üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével és a turisztikai potenciál erősítésével	T2: A városi épület infrastruktúra energia hatékony fejlesztése, továbbá a hálózatos infrastrukturális elemek minőségének javítása	T3: A helyi együttműködések ösztönzése a közösségi tudat, a helyi identitás és a társadalmi összetartozás erősítése érdekében Rácalmáson	A kapcsolódások összesített erőssége
kezdeményező készsége, közreműködése				
A kapcsolódások összesített erőssége	**28**	**17**	**16**	

6.2.2 A stratégia megvalósíthatósága

A stratégia megvalósíthatósága számos külső és belső tényezőtől függ; ezek egy részét az önkormányzat közvetlenül biztosíthatja, más részére jelentős befolyása van, míg a tényezők jelentős része az önkormányzat tevékenységétől részben vagy egészben független adottságként jelentkezik. A legtöbb ilyen tényezővel kapcsolatban kockázatokat is azonosíthatunk, ezeket lásd részletesen a 7. „A stratégia megvalósításának főbb kockázatai" fejezetben. A megvalósítást befolyásoló legfontosabb tényezők:

- Partnerségi viszonyok: a megvalósítás alapfeltétele, hogy a város az összes érdekelt fél támogatását élvezze, és mind saját polgáraival, mind pedig járási, megyei és központi kormányzati partnereivel kölcsönös előnyökön nyugvó, a problémák megoldására koncentráló, kreatív párbeszédet folytasson. A partnerség kiépítése már a tervezés során megkezdődik, és a végrehajtás során a különböző ágazati partnerek bevonásával teljesedik ki. A partnerségi kérdéseket a 8.2 „Az ITS megvalósításának szervezeti keretei" című fejezet fejti ki.
- Felelős vezetés: a stratégia megvalósításához – tekintettel a döntéshozói és operatív feladatok számosságára – felelős és aktív városvezetésre, és jól képzett, tájékozott operatív munkatársakra van szükség. A megfelelő szervezet és személyi állomány a biztosítéka annak, hogy a szükséges döntések megfelelő időben és megfelelő tartalommal megszülessenek, és a döntések alapján az operatív végrehajtó szervezet világos hatáskörökkel dolgozzon a megvalósításon. A vezetés és irányítás feladatait részletesen a 8.2 „Az ITS megvalósításának szervezeti keretei" tárgyalja.
- Nyomonkövetés, rugalmas tervezés: a változó társadalmi-gazdasági körülményekhez történő alkalmazkodás követelménye szükségessé teszi, hogy a stratégia elfogadása után is lehetséges rugalmasan tudjon alkalmazkodni a lehetőségekhez, külső adottságokhoz. Ehhez monitoring és kontrolling rendszer működtetése szükséges, amely lehetővé teszi a megvalósulás nyomon követését, az akadályozó tényezők azonosítását és megfelelő intézkedések meghozatalát. A monitoring és kontrolling témakörét a 8.5 „Monitoring rendszer kialakítása" című fejezet tartalmazza.
- Pénzügyi tervezés, pénzügyi források: a megvalósítás alapvető feltétele a pénzügyi források megfelelő időben történő rendelkezésre állása. Míg az előkészítés feladatai során ezek elsősorban önkormányzati források, addig a megvalósítás – tekintettel a szűkös belső anyagi lehetőségekre – elsősorban külső forrásokra támaszkodhat. A források biztosításának körülményeit, ütemezését és azok nagyságrendjét a 4.5 „A fejlesztések ütemezés", valamint a 4.6 „Az akcióterületi fejlesztések összehangolt, vázlatos pénzügyi terve" című fejezet tartalmazza.

7 A stratégia megvalósíthatóságának főbb kockázatai

A 2013-ban lezárult fejlesztési időszakhoz képest 2014-2020 között számos olyan új elem jelent meg, melyek a városok fejlesztési programjainak megvalósítását egyértelműen befolyásolják. Az indikátorok határozottabb számon kérhetősége, a forrásfelhasználás tematikus koncentrációja egyértelműen a kockázatelemzés és kockázatkezelés jelentőségét növelik. A következő fejezetben fel kívánjuk mérni az alábbi tényezőkből fakadó, az eddig beazonosított, illetve a jövőben projektgenerálás keretében beazonosítani tervezett fejlesztési projektek megvalósítását, továbbá a jelen városfejlesztési stratégia és az ebben rögzített indikátorok teljesülését veszélyeztető kockázatokat.

A kockázatok elemzését a fontosabb kockázati csoportok beazonosításával kezdjük, majd téma specifikus módon – immár a kockázat kezelési stratégia keretében – javaslatokat fogalmazunk meg az egyes kockázati elemek kezelésére.

A különböző kockázati tényezőket tematikus csoportokba rendezve Rácalmás város integrált településfejlesztési stratégiájának megvalósítása kapcsán az alábbi kockázati faktorokat azonosíthatjuk be:

- Pénzügyi-gazdasági kockázati tényezők: az elégtelen finanszírozásból, a bizonytalan makrogazdasági tényezőkből adódó kockázati elemek, az egyes támogatási konstrukciók specifikus jellemzői, továbbá a saját forrás előteremtésének kockázata említhető meg. Kockázati tényezőként jelenik meg az utófinanszírozás következményeként a cash-flow biztosításának kérdése is.

- Jogi-jogszabályi és intézményi keretekből adódó kockázati tényezők: kapcsolódó jogszabályi környezet, de ugyanígy egyértelműen kiemelendő itt a közbeszerzési törvény, mint kockázati tényező, valamint a szűk intézményi kapacitásból adódó problémák (megfelelően képzett humán erőforrás rendelkezésre állása stb.)

- Műszaki kockázatok: itt említhetők meg az egyes projektek megvalósítása során felmerülő olyan specifikus kockázati elemek, mint például az építési szabványok, vagy a magyartól eltérő nemzetközi technológiai szabványok kérdése, de relevánsnak tekinthető a kivitelezés ütemezése és az esetleges időbeli csúszásokból eredeztethető kockázati elemek.

- Társadalmi szempont (lakossági ellenállás, közvélemény stb.): a stratégia megvalósítása kapcsán további kockázati tényező a társadalmi hasznosság megfelelő kommunikációjának elmaradása, az esetleges

érintett érdekcsoportok ellenállása a tervezett beruházás kapcsán, a nem megfelelően előkészített és lebonyolított partnerségi folyamat.

A kockázatok felmérését követően egy rövid kockázatkezelési stratégia elkészítése javasolt, mely a jellemző kockázati tényezőkhöz egy valószínűségi mutatót (magas; közepes; alacsony), valamint egy hatás mutatót (jelentős; közepes; alacsony) rendel. Az egyes felsorolt kockázati tényezőkhöz röviden felvázolásra kerül a kezelés módja, nevesítésre kerülnek a szükséges beavatkozások is.

13. táblázat: A stratégia megvalósíthatóságának főbb kockázatai

	Kockázat megnevezése	**Valószínűség (magas; közepes; alacsony)**	**Hatás mértéke (jelentős; közepes; alacsony)**	**Kockázatkezelés módja**
1.	A jogszabályi környezet kedvezőtlen irányba változása	magas	jelentős	Az jogszabályi változások folyamatos figyelemmel kísérése Rugalmas, gyors reagálás a megváltozó jogszabályi körülményekhez, a helyi szabályozás rugalmas módosítása
2.	Közbeszerzési eljárásokból adódó kockázatok (időbeli elhúzódások)	magas	jelentős	Az eljárásrend szigorú betartása minden érintett részéről A közbeszerzési dokumentumok megfelelő szakmai előkészítettségének biztosítása
3.	Hatósági dokumentumok hiánya, késése	közepes	közepes	A hatsági dokumentumok ügyintézési időkereteinek figyelembe vétele az ütemezés tervezésénél. Esetleges késésre, csúszásra előre felkészülés már az előkészítés során.
4.	Saját forrás előteremtésének	alacsony	jelentős	Alternatív forráslehetőségek

	Kockázat megnevezése	Valószínűség (magas; közepes; alacsony)	Hatás mértéke (jelentős; közepes; alacsony)	Kockázatkezelés módja
	kockázata			felkutatása (banki hitel stb.)
5.	Hazai illetve Európai Uniós fejlesztési források elmaradása	közepes	jelentős	A forrás lehívás késedelmére való felkészülés
6.	Cash-flow akadozása, a folyamatos finanszírozás problémái	alacsony	jelentős	Pénzügyi terv készítése a kiemelt mérföldkövek beazonosításával, Rácalmás önkormányzat önálló pénzügyi alapot különít el a finanszírozási rések felszámolása céljából.
7.	A programozási időszak során változik a szakpolitikai prioritás rendszer, így a hatékonyabb forrás abszorpciót biztosító programok irányába áramlik a fejlesztési forrás.	alacsony	jelentős	A helyi döntéshozóknak, Rácalmás képviselőinek közösen kell fellépniük érdekeik képviselete érdekében, specifikus szempontjaik érvényesítését biztosítani szükséges.
8.	A tervezett projektek megvalósítási költsége jóval meghaladja a tervezett mértéket	közepes	közepes	Részletes projekttervek, átgondolt műszaki tervek, költségvetések készítése. Tartalékkeret meghatározása.
9.	A megvalósításhoz szükséges szakemberek hiánya	alacsony	közepes	Rácalmás önkormányzatának feladata, hogy megfelelő szakmai hátteret biztosítson, a humánerőforrás szükségletet időben feltérképezze.
10.	Nem megfelelő műszaki tervek vagy kivitelezés (pl.	alacsony	közepes	A tervezők és kivitelezők kiválasztása során

	Kockázat megnevezése	Valószínűség (magas; közepes; alacsony)	Hatás mértéke (jelentős; közepes; alacsony)	Kockázatkezelés módja
	közlekedésfejlesztési beruházások)			kiemelt figyelem fordítása a szakmai alkalmasság, megfelelő referenciák meglétére.
11.	Többletmunka felmerülése	közepes	közepes	Esetleges többletmunkára felkészülés már az előkészítés során, a kivitelezőkkel kötendő szerződések megfelelő szövegezése, felelősségek és kompetenciák pontos lehatárolásával.
12.	Az indikátorok teljesítése nem lehetséges	alacsony	jelentős	Teljesíthető és mérhető indikátorok meghatározása, a megfelelő monitoring rendszer kialakítása, az indikátor értékek teljesülésének folyamatos nyomon követése
13.	A fejlesztési programokhoz szükséges befektetők, partnerek hiánya	közepes	közepes	Megfelelő marketing és promóciós tevékenységek, a befektetési lehetőségek kapcsán, települési befektetés ösztönzési program indítása Rácalmáson
14.	Társadalmi szempontok kockázatai: lakossági ellenállás, negatív közvélemény (pl. környezetvédelmi beruházások)	közepes	jelentős	Feladat a fejlesztés mögött álló elképzelések és az ellenzői szempontok nyílt, konszenzusra törekvő megvitatása; szükség esetén a fejlesztési elképzelés felülvizsgálata. A lakosság folyamatos tájékoztatása mellett a felmerülő lakossági javaslatok beépítése prioritást élvez.

	Kockázat megnevezése	Valószínűség (magas; közepes; alacsony)	Hatás mértéke (jelentős; közepes; alacsony)	Kockázatkezelés módja
15.	Az egyes fejlesztési elemek kapcsán az érintett területek tulajdonviszonyai nem rendezettek, a kapcsolódó egyeztetési folyamat akadozik	közepes	magas	Konkrét ütemterv mellett Rácalmás önkormányzata megkezdi az egyeztetést az érintett (magán vagy állami) szereplőkkel.

Kiemelt kockázati tényezők

A kockázatok számszerűsítésével a kockázatokat pozícionálni lehet a bekövetkezési valószínűség és a hatás mértékének összevetése alapján.

A táblázat alapján kijelenthetjük, hogy jellemzően a magas és kritikus kockázatú tényezők hatnak a stratégia megvalósulására. Rácalmás város önkormányzatának különösen fontos felkészülnie a jogszabályi környezet kedvezőtlen irányba történő változására, a közbeszerzési eljárásokból adódó esetleges kockázatokra. Az Európai Uniós források elmaradására, az esetlegesen felmerülő finanszírozási problémákra ugyancsak célszerű megfelelő módon felkészülni.

A projektek megvalósítása során az előre nem látható műszaki problémák, továbbá a nem kielégítő módon előkészített partnerségi folyamatokból adódó helyi konfliktusok jelentkezhetnek még kritikus kockázati elemként. E tekintetben mindenképpen pontos előkészítést igényelnek a város belterületén lebonyolítandó közlekedésfejlesztési és környezetvédelmi beruházások.

8 A megvalósítás eszközei és nyomon követése

8.1 A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek

A következőkben áttekintésre kerülnek azok a lehetséges, de nem beruházási jellegű eszközök, melyeket a településnek – az önkormányzatnak – alkalmazni érdemes a stratégiában megvalósítandó célok teljesülése érdekében.

A szabályozási környezet kiszámíthatóvá és megismerhetővé tétele:

- A stratégia sikeres megvalósításának alapfeltétele az önkormányzat koherens jogalkotói és jogalkalmazói magatartása, az egyértelmű törekvés az átlátható, támogató adminisztratív- és szabályozási környezet biztosítására, fenntartására.
- A helyi szintű szabályozásban is egyértelműen szem előtt kell tartania az önkormányzatnak a települési szintű stratégiai dokumentumokban rögzített célkitűzéseket, prioritásokat, valamint elveket.
- A szabályozásnak koncentrálnia kell a helyi gazdasági és társadalmi környezet megfelelő irányú fejlődésének elősegítésére, meg kell határoznia a célok megvalósításához szükséges támogató jogi, szabályozási lépéseket.
- Az önkormányzatnak a helyi gazdaság szabályozásában, valamint a gazdasági tevékenységekhez kötött adminisztratív és engedélyezési eljárások során tanúsított kiszámítható és átlátható magatartása ugyancsak csökkenti a gazdasági bizonytalanságot és a befektetések kockázatát.

Befektetés ösztönzés

- Fentiekkel összhangban Rácalmás városa – figyelembe véve szűkös eszközrendszerét – az alábbi, befektetés ösztönzéshez kapcsolódó tevékenységeket végzi:
    - út és egyéb infrastruktúrafejlesztés,
    - egyedileg kezelt megállapodások kötése,
    - rendezési terv módosításakor figyelembe veszik a vállalkozások véleményét.
    - folyamatos konzultáció a helyi gazdaság szereplőivel a városfejlesztési irányainak, céljainak meghatározása során
    - a városi honlapon folyamatosan tájékoztatja a befektetőket az önkormányzat által nyújtott szolgáltatásokról, valamint informálja a város lakosságát az aktuális kapcsolódó hírekről

Az üzleti célú hasznosításra alkalmas infrastruktúra korszerűsítésén felül kiemelten fontos a település meglévő és a későbbiekben fejlesztésre kerülő, gazdaságilag hasznosítható területeinek megfelelő kihasználása. Fentiek

érdekében az önkormányzatnak aktív, proaktív befektetés-ösztönzési tevékenységet kell folytatnia, fel kell mérni és pontosan nyilván kell tartani a potenciális beruházók érdeklődésére számot tartó területeket, ingatlanokat. A befektetés ösztönzés részeként javasolt e tevékenység részletes, stratégiába foglalt kidolgozása, nem utolsó sorban a befektetés ösztönzéshez a megfelelő kompetenciával és szakmai felkészültséggel rendelkező feladatorientált szervezeti struktúra kialakítása, mindezek mellett a megfelelő humánerőforrás biztosítása.

Településmarketing tevékenység

A városmarketing tevékenység elsődleges célja a település láthatóvá tétele. Rácalmás fejlesztési céljainak elérését nagyban segítheti olyan tudatos, következetes és hatékony marketing-kommunikációs tevékenység, amely akár magát a várost, akár az egyes fejlesztési elképzeléseket képes a tervezett célközönség felé „eladni”.

A városról kialakult, kialakított arculat, illetve a városhoz kapcsolódó emocionális tényezők hatással vannak a befektetői döntéseiket meghozó üzletemberekre, a városba látogatókra, de a város lakóira is. A településmarketing tevékenység részeként – kapcsolódva a befektetés ösztönzés gyakorlatához – a város honlapján elérhetővé kell tenni és folyamatosan frissíteni szükséges a legfontosabb társadalmi és gazdasági adatokat, fejlesztési célokat és a vállalkozások számára kiemelten érdekes ingatlanokra, területekre vonatkozó információkat.

8.2 Az ITS megvalósításának szervezeti keretei

8.2.1 A városfejlesztés jelenlegi szervezeti rendszere

Rácalmáson a városfejlesztéssel kapcsolatos döntési jogkörrel a képviselő-testület rendelkezik. A testület az általa elfogadott rendeletek és határozatok révén dönt többek között az erre célra rendelkezésre álló pénzeszközök nagyságáról, az egyes ilyen jellegű pályázatokhoz szükséges önerő biztosításáról. Ezen túlmentően a testület feladata a város térbeli fejlődését nagymértékben befolyásoló településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat és szabályozási terv elfogadása és/vagy módosítása. A képviselő-testület döntéseinek előkészítésében fontos szerepet játszanak a képviselő-testület különböző bizottságai.

A képviselő-testület mellett jelenleg négy Bizottság végzi a munkát, ezek közül a vagyongazdálkodással és városfejlesztéssel kapcsolatos döntések előkészítése a Pénzügyi, Ügyrendi és Jogi Bizottság feladatköre. Jelenleg három fő (többek között vidékfejlesztés, műszaki előkészítés területén tapasztalattal rendelkező) munkatárs végzi a városfejlesztéssel kapcsolatos operatív munkát, a bizottság döntés előkészítő munkáját ők támogatják.

8.2.2 Az ITS megvalósításának intézményi háttere

Amint azt korábban jeleztük, Rácalmás Város Önkormányzata korábban úgy határozott, hogy a város viszonylag kis méretéből következően nem kíván önálló városfejlesztő társaságot létrehozni, mivel annak fenntartása nagy anyagi vonzattal járna, ill. az ellátandó feladatok egy részét a hivatalon belül történő szervezetfejlesztéssel is meg tudja oldani. Így az önkormányzat a már pályázati lebonyolítási tapasztalatot szerzett szakembereit, munkatársait kívánja igénybe venni a stratégiában megfogalmazott fejlesztések végrehajtására.

Bővülő fejlesztési portfolió

Mindezek mellett ugyanakkor reális elképzelés, hogy amennyiben a tervezett fejlesztések megvalósítása program szinten jelentős humán kapacitás bevonását teszi szükségessé, úgy meglévő vagy újonnan kialakított szervezeti keretek között önálló városfejlesztési kompetenciák kialakítására kerülhet sor. Jelenleg három fő munkatárs végzi a városfejlesztéssel kapcsolatos operatív munkát, ez a szakmai közösség képezheti a további szervezetfejlesztés alapját. Ebben az esetben a tevékenységet ellátó új szakemberekkel szemben a közigazgatási tapasztalat, valamint az Európai Uniós források felhasználása terén szerzett referenciák elvárásként fogalmazhatóak meg.

8.3 A településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok

Rácalmás a Dunántúl keleti részén, Fejér megyében, a Mezőföld területén található. A térség legjelentősebb városától, Dunaújvárostól északra, közvetlenül a Duna mellett helyezkedik el. Rácalmás a Közép-Dunántúli régióban található városi rangú település, az ország egyik legfiatalabb városa, e rangot 2009-ben nyerte el a település, korábban nagyközségként funkcionált.

A város rangját jelentősen növeli a település gazdasági és foglalkoztatási ereje, földrajzi elhelyezkedése, természeti környezete.

Rácalmás, a közvetlen térségen belül igen fontos foglalkoztatási szerepet tölt be, ugyanakkor e szerepe a közvetlen térséginél jelentősebb vonzáskörzetet produkál számára. A város egyéb funkciói ugyanakkor alapvetően a helyi igények kielégítését szolgálják, ide értve alapvetően a humán szolgáltatásokat. Ennek elsődleges oka maga a települési szerepkörben található: a jelentősebb térségi funkciók (pl. a járási hivatalok) a járási székhely Dunaújváros megyei jogú városban érhetőek el, mindössze néhány kilométerre Rácalmástól.

A tervezés során a környező települések is megkapják a szakmai anyagokat, és véleményt alkothatnak a dokumentumokkal kapcsolatban. Hasonló módon a megalapozó vizsgálat készítése során is értékelésre került a környező települések rendezési terveinek viszonya Rácalmás tervdokumentumaihoz.

Az ITS megvalósítása során – tekintettel arra, hogy a városban megvalósuló fejlesztések a szomszédos települések lakosait is nagyban érintik – folyamatos konzultáció szükséges a térség önkormányzatai bevonásával. Az egyeztetések több szinten valósulhatnak meg, így egyedi projekt szinten az intézményi szereplők (pl. oktatás, egészségügy), míg közlekedésfejlesztési beruházások

kapcsán az önkormányzati döntéshozók közötti együttműködést szükséges biztosítani. A partnerség kereteit a 8.4 alfejezetben mutatjuk be részletesen.

8.4 A partnerség biztosítása az ITS készítése és megvalósítása során

Rácalmás Város Önkormányzata 2015 júliusában elkészítette, és 277/2015.(07.07.) KT. sz. határozatával elfogadta a város fenntartható városfejlesztési programjának – integrált településfejlesztési stratégiájának (ITS) – társadalmasításához kapcsolódó Partnerségi egyeztetési tervét, és a településfejlesztéssel, településrendezéssel összefüggő Partnerségi Egyeztetési Szabályzatot.

A partnerségi egyeztetési terv az alábbi jogszabály és útmutatók figyelembe vételével került kidolgozásra:

- 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről
- Útmutató a kis- és középvárosok számára az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014 – 2020 elkészítéséhez (Munkaanyag) (Belügyminisztérium, 2014. december 11.)
- Városfejlesztési Kézikönyv (Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium, Területfejlesztésért és Építésügyért Felelős Szakállamtitkárság, második, javított kiadás, 2009. január 28.)

A partnerség megvalósításának a jogszabályi kötelezettségen túl is fontos szerepe van a tervezési folyamatban: egyrészt lehetőséget ad a partnerek fejlesztési elképzeléseinek megismerésérére, másrészt lényeges szerepe van az elkészülő (településfejlesztési koncepció és) integrált településfejlesztési stratégia társadalmi elfogadtatásában annak, hogy a partnerek már a tervezés során széles körben bevonásra kerülnek, véleményt nyilváníthatnak.

A partnerségi együttműködés folyamata a fenntartható településfejlesztés tervezési, megvalósítási és fenntartási szakaszaira is kiterjed.

A településfejlesztési dokumentumok egyeztetésének folyamatába az alábbi partneri csoportok kerülnek bevonásra:

- A 314./2012. Korm. rendelet alapján meghatározott kötelező véleményezői kör
  - államigazgatási szervek
  - önkormányzatok
- A szakmai egyeztetésbe, véleményezésbe bevont partnerek köre Rácalmás város főbb vezető tisztségviselőiből, a település főbb fejlesztési irányainak kijelöléséért felelős személyeiből tevődik össze (Önkormányzati Csoport).
- A helyi munkacsoport, (HMCS) tagjai Rácalmás város közéletének fontosabb szereplőiből, véleményformálóiból kerülnek kiválasztásra.

Összehívása során elsősorban a helyi civil és szakmai szervezetek, fontosabb közszolgáltatási, oktatási, kulturális, turisztikai, valamint a város irányításáért felelős intézmények vezetőire számítanak az ITS tervezői.
- Lakossági fórum: a szélesebb nyilvánosság bevonásának elsődleges eszköze a lakossági fórum.

A lakosság bevonása esetében alkalmazandó kommunikációs eszköz továbbá az elektronikus konzultáció, amely a célcsoport elérésének leghatékonyabb, és az eddigi városfejlesztési projektek során is sikerrel alkalmazott módszere.

A városi honlap fontos szerepet tölt be a lakosság partnerségi folyamatba történő bevonásában, mivel a véleményezhető dokumentumok naprakészen érhetőek el az érdeklődők számára.

- A 314./2012. Korm. rendelet alapján meghatározott kötelező véleményezői kör bevonására a véleményezési eljárás keretében 2015. júliusában kerül sor.
- Szakmai egyeztetésbe, véleményezésbe bevont partnerek egyeztető workshopok keretében fogalmazták meg észrevételeiket az elkészült szakmai anyagok kapcsán, mely rendezvényekre 2015. július 13-án (megalapozó vizsgálat és SWOT készítése) és 2015. augusztus 25-én (ITS bemutatása) került sor.
- Lakossági fórum a helyi közösség, a szélesebb nyilvánosság bevonására. A 2015. augusztus 25-én rendezett eseményen számos, az ITS-hez kapcsolódó javaslatot fogalmaztak meg a jelenlévők, melyek beépítésére sor került.

A megvalósult egyeztetések dokumentációja (jelenéti ívek, emlékeztetők, prezentációk), valamint a kötelező államigazgatási egyeztetés keretében beérkezett észrevételek kezelésének dokumentációja elérhető az önkormányzatnál.

A partnerségi egyeztetési folyamat során beérkező vélemények kezelése egységes, előre rögzített módon történt, megtörtént a javaslatok, vélemények dokumentálása, nyilvántartása, majd szakmai feldolgozása. Az elfogadott vélemények beépítésre kerültek a megfelelő dokumentumokba, míg az el nem fogadott vélemények esetében megtörtént azok indoklása.

Megvalósultak az elfogadott koncepció és stratégia nyilvánosságát biztosító intézkedések, a dokumentumok a város honlapján – http://www.racalmas.hu/ – elérhetőek.

Az ITS későbbi felülvizsgálata, illetve megvalósítása során – az intézményesült együttműködési formákon túl – mindenképpen folytatni szükséges a megkezdett partnerségi-konzultációs folyamatokat. Az egyes munkacsoportok bevonása az integrált településfejlesztési stratégia majdani felülvizsgálatának folyamatába kötelező, így hatékony működésüket rendszer szinten szükséges biztosítani. E tekintetben jó alapot szolgáltat a Partnerségi Terv, melynek továbbfejlesztése, aktualizálása szükséges az új feladat elemekkel.

A Rácalmás ITS-ének elkészítését támogató munkacsoportok ülésezési gyakorisága természetesen eltérhet a tervezési periódusban bemutatottól, hiszen az alapvető feladatkör is módosul. A munkacsoportokban közreműködők (pl. magánszféra képviselői, környező önkormányzatok döntéshozói) kiemelt feladata a program megvalósítás időszakában a szakmai- és társadalmi vélemények artikulálása, a monitoring folyamat nyomon követése. Ennek megfelelően a munkacsoportokat megfelelő gyakorisággal javasolt összehívni, hogy a tagok tájékoztatást kaphassanak az egyes programelemek lebonyolításával kapcsolatos aktuális kérdésekről, problémákról.

8.5 Monitoring rendszer kialakítása

8.5.1 Az ITS intézkedéseihez kapcsolódó output és eredményindikátorok meghatározása

Az alábbiakban táblázatos formában rögzítjük a Rácalmás város ITS-ében bemutatott fejlesztési célokhoz, valamint az ezekhez illeszkedő projektekhez kapcsolódó mutatószám rendszert. A tematikus célok esetében a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) monitoring rendszerével összhangban eredmény indikátorokat, míg az egyes projektekhez kapcsolódva – ugyancsak a TOP-pal összhangban) output mutatókat nevesítünk.

Az indikátorok esetében meghatározásra kerül a releváns mértékegység, valamint egy előzetes tervérték is, melynek felülvizsgálata ugyanakkor az egyes projektek pontos szakmai tartalmának kidolgozását követően szükségessé válhat.

A fentiek mellett a táblázatban rögzítjük az indikátor forrását (jellemzően a projekt előrehaladási jelentés), valamint a mérés gyakoriságát is.

14. táblázat: Tematikus célok eredményindikátorai

Tematikus cél	Eredmény indikátor megnevezése	Mértékegység	Indikátor forrása (mérés módja),	Mérés gyakorisága
Folyamatosan fejlődő üzleti környezet kialakítása Rácalmáson, munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével és a turisztikai potenciál erősítésével	A KMR és a kevésbé fejlett régiók közszféra adatai nélkül számított foglalkoztatási rátáinak (20-64 évesek) különbsége	%	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
A városi épület infrastruktúra energia hatékony fejlesztése, továbbá a hálózatos infrastrukturális elemek minőségének javítása	Primer energia felhasználás	PJ	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
A helyi együttműködések ösztönzése a közösségi tudat, a helyi identitás és a társadalmi összetartozás erősítése érdekében Rácalmáson	Helyi társadalmi akciókban résztvevők száma,	fő	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente

15. táblázat: Az ITS keretében tervezett fejlesztések indikátorai

Projektek megnevezése	Output indikátor megnevezése	Mértékegység	Indikátor forrása (mérés módja),	Mérés gyakorisága
Rácalmás, régi polgármesteri hivatal energiahatékonyság növelő felújítása	A középületek éves primerenergia-fogyasztásának csökkenése	kwh/év	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Rácalmás, Koltói utca – Kulcsi út gyalog- és kerékpárút kiépítése	Kialakított kerékpáros barát települések vagy településrészek száma	db	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Rácalmás, Szigetfő utcában található közintézmények energiahatékonyságának fejlesztése	A középületek éves primerenergia-fogyasztásának csökkenése	kwh/év	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Rácalmás, Szélescsapás út – Jégmadár utca kerékpárút kiépítése	Kialakított kerékpáros barát települések vagy településrészek száma	db	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Gyógyfürdő építése	A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése,	látogatás/év	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Sportcsarnok építése	A középületek éves primerenergia-fogyasztásának	kwh/év	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente

	csökkenése			
Mária Zarándokút kialakítása és hozzá való kapcsolódás (szálláshely, útvonal kijelölés, Mária kert kialakítása)	A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése,	látogatás/év	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Szálláshely fejlesztés	A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése,	látogatás/év	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Tájház kialakítása Ófalu	A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése,	látogatás/év	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Csónakkikötő fejlesztése	A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése,	látogatás/év	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Túraútvonalak kialakítása, meglévők fejlesztése Nagy-sziget és környezete	A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható	látogatás/év	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente

	számának növekedése,			
Belterületi utak pormentesítése, csapadékvíz elvezetés megoldása	A felújított vagy korszerűsített utak teljes hossza	km	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
	Bel- és csapadék-vízvédelmi létesítmények hossza	m	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Millenniumi park fejlesztése	Megújult vagy újonnan kialakított zöldfelület nagysága	m2	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Barina patak rehabilitációja, szabadidős tevékenység kialakítása céljából	A rehabilitált talaj összkiterjedése,	ha (	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Óvoda belső udvarának kialakítása és kertépítése	A helyi társadalmi akciókba bevonás érdekében elért hátrányos helyzetű személyek száma	fő	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Művelődési Ház hátsó udvarának fejlesztése, szabadtéri színpad kialakítása, kertépítése	A helyi társadalmi akciókba bevonás érdekében elért hátrányos helyzetű személyek száma	fő	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Térfigyelő kamerarendszer bővítése	Kiépített infrastruktúra hossza	m	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Ravatalozó építése, temető fejlesztése	A középületek éves primerenergia-fogyasztásának csökkenése	kwh/év	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente

Bentlakásos idősek otthonának kialakítása	A középületek éves primerenergia-fogyasztásának csökkenése	kwh/év	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Szelektív hulladékgyűjtés népszerűsítése, fejlesztése	A helyi társadalmi akciókba bevonás érdekében elért hátrányos helyzetű személyek száma	fő	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Komposztáló telep kialakítása, és gépesítése	A rehabilitált talaj összkiterjedése,	ha	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Közvilágítás korszerűsítése	Kiépített infrastruktúra hossza	m	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Befektetés ösztönzési program Rácalmáson	Vissza nem térítendő támogatásban részesülő vállalkozások száma	db	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente
Rácalmás Város Fenntartható Energia Akcióprogramja (SEAP) elkészítése	Elkészült akcióprogramok száma	db	Projekt előrehaladási jelentések alapján	Évente

8.5.2 A monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása

Projektszinten a célok és indikátorok kialakítását nagyrészt a kapcsolódó pályázati kiírásokból fakadó determinációk határozzák meg, melyet kiegészített a pályázatok értékelési rendszerében megjelenő, egyes esetekben pontszámban mérhető többletet is jelentő jutalmazási rendszer. Ennek köszönhetően a projektek szintjén számos esetben találkozhattunk alul, túl vagy éppen teljesen tévesen tervezett mutatókkal, melyek nem teljesítése esetében a pályázó szervezeteknek szankcionálással is számolniuk kellett.

A városi jogállású települések ITS-eikben program szinten rögzítik a kötelezettségvállalásokat. Ennek kapcsán egyrészt szükséges meghagyni bizonyos rugalmasságot a projekt szintű mutatók és a program (cél) indikátorok között, másrészt tekintettel kell lenni arra is, hogy ezek a vállalások hosszabb távra szólnak, vagyis folyamatos ellenőrzésük, monitoringjuk stratégiai szinten biztosítandó. A monitoring rendszer alapelveit mindezek figyelembe vételével szükséges meghatározni.

A monitoring egy a programalkotást követő nyomon követési folyamat, amely során a kedvezményezett és a kiíró a program végrehajtásának eredményességét kíséri figyelemmel és visszacsatol a végrehajtás folyamatába, illetve indokolt esetben a program felülvizsgálatát eredményezheti.

A monitoring célja, hogy elősegítse a stratégia hatékony megvalósítását, és biztosítsa, hogy változó külső és belső körülmények mellett is megfelelő erőforrások álljanak rendelkezésre a megvalósításhoz. A monitoring elválaszthatatlan a kontrolling fogalmától, amely a monitoring eredményeit felhasználva, szükség szerint és tervezett módon a stratégia megvalósítási folyamataiba, vagy magába a stratégiába avatkozik be.

Fontos, tehát a stratégiában kijelölni a program monitoring

- felelősét
- kivitelezőjét
- gyakoriságát
- formai elvárásait
- a visszacsatolás módját

A monitoring jelentések rendkívül fontos adalékok a program ütemezett (7-éves) felülvizsgálatának megalapozásához, illetve indokolt esetben rendkívüli módosításokat is eredményezhet egy-egy éves jelentés tartalma a programban. A monitoring jelentések az évente készülő akciótervek fontos háttérdokumentumai is, az ott megfogalmazott javaslatokat az akciótervekben is figyelembe kell venni.

A monitoring folyamat szervezete:

- Képviselő-testület: a képviselő-testület a monitoring folyamatokkal kapcsolatos javaslatokat fogalmaz meg és meghozza a folyamatokkal, illetve a konkrét beavatkozásokkal kapcsolatos döntéseket

- Szakmai Bizottságok: javaslatot tesz a képviselő-testület felé a stratégia megvalósítását érintő folyamatokra és konkrét beavatkozásokra
- Monitoring bizottság: rendszeresen (adott esetben minimum negyedévenként) felülvizsgálja a stratégia megvalósításának folyamatát és javaslatokkal él az érintett bizottságok, illetve képviselő-testület felé; megtárgyalja és elfogadja a negyedéves, illetve az éves rendszerességgel készülő monitoring jelentést, valamint javaslatokat fogalmaz meg annak kapcsán. A monitoring bizottság tagjai:
    - Polgármester
    - A testületi bizottsági elnökök
    - Főépítész
    - A településen működő civil szakmai támogató csoport vezetője
    - Egyéb civil szervezetek
    - Stratégia megvalósításáért felelős operatív szervezet
    - A Rácalmáson működő vállalkozások (magánszféra) képviselője
- Stratégia megvalósításáért felelős operatív szervezet – monitoring felelős: a végrehajtó szervezeten belül a monitoringért felelős munkatársat kell kijelölni. Az ő munkáját segítik a – projekthez rendelt specifikus menedzsment szervezet(ek) keretében dolgozó munkatársak, akik projekt jelentéseik aktualizálásával biztosítják, hogy a monitoringért felelős munkatárs negyedéves, illetve éves rendszerességgel elkészítse a megvalósítás folyamatáról szóló jelentést, azt az operatív szervezet vezetőjével egyeztesse, aki a jelentést a monitoring bizottság vezetője felé továbbítja.

A monitoring folyamatával kapcsolatos dokumentumok:

- Negyedéves monitoring jelentés: a jelentést az operatív végrehajtó szervezet monitoringért felelős munkatársa készíti és egyezteti a szervezet vezetőjével. A Monitoring Bizottság a jelentést minden esetben elfogadja, és saját hatáskörében döntéseket hoz a megvalósítással kapcsolatban. Szükség szerint – a monitoring bizottság javaslatai alapján – a jelentést az illetékes szakbizottságok, illetve a képviselő-testület is megtárgyalják, és meghozzák a szükséges döntéseket.
- Éves monitoring jelentés: az éves jelentés elkészítéséért, hasonlóan a negyedéves jelentésekhez, az operatív végrehajtó testület felel. Az éves jelentést a Monitoring Bizottság javaslatai alapján az érintett testületi bizottságok, valamint a képviselő-testület minden évben megtárgyalja, elfogadja, illetve meghozza a szükséges intézkedésekkel kapcsolatos döntéseket.

Az indikátorokhoz kapcsolódó értékek a projektekhez kapcsolódó előrehaladási jelentések alapján – alapvetően a stratégiában nevesített mutatókra kiterjedve – kerülnek rögzítésre egységes adatbázisban, mely a negyedéves- és éves

jelentések alapját képezi. A projekt előrehaladási jelentések pontos, tényszerű kitöltése az adott projekthez rendelt menedzsment szervezet felelősségi körébe tartozik.

Természetesen a monitoring eredmények a stratégia kialakításában résztvevő partnerek számára elérhetőek lesznek, értékelésükbe a város legfontosabb stratégiai partnerei – alapvetően a Monitoring Bizottság munkáján keresztül – bevonásra kerülnek.